Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дենз • ШИНАРА, 18 ноябрь, 1975 шу. • № 138 (5209). • Мах 2 кеп.

«МОЛНИЯ-3»

ТАСС ХОАМ

Лаьттан искусственни спутникех пайда а эцаш бувзама системаш дIахо дегIаккхувлара программага хьежжа 1975 шера 14 ноябре Советски Союзе лакхача эллиптически орбита тIа яхийтай тIалаттача системаша талгIей сантиметрови диапазоне болх белга Iалашдеш ретрансляционни аппаратура а йолаш йола «Молния-3» яха бувзама спутник.

Советски Союзе гаьнара телефонно - телеграфни радиобувзама системана эксплуатаци елга, СССР Центральни телевидене программаш «Орбита» яхача сетеи дунеи халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладареи пункташка дIателга Iалашде лаьрхIа я «Молния-3» яха бувзама спутник.

Спутник орбита тIа яьккхай Къилбаседен полушаре апогей 40630 километр а Къулбехьен полушарера перигей 470 километр а йолаш. Спутнико гобаккха ха 12 сахьати 16 минути я, орбита оагIора ластар — 62,4 градус.

Телевидене программаш дIателарaи дуккхача каналашка гIолла гаьнара радиобувзам лоаттабарaи лаьрхIача аппаратурал совгIа спутника тIа оттаьй командно - бустамий комплекс а хIаьта шитта орбите ориентаци, коррекци еши спутника энерги телаши йола системаш а.

«Молния-3» яхача спутникага гIолла еш йола бувзама сеансаш оттаьча программага хьежжа ергья.

КПСС XXV съезда сийна социалистически яхье а баьнна хьинаре болх беш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Ди тIехьа вайна йовз пхе шера планаш а социалистически декхараш а ханал хьалха кхоачашдаьча керд-керда наьха цIераш, бIарчча коллективаш, районаш. Хадданза лакхлуш латт наьха политически сакхетам, къахьегама хьинар. ТIа - тIа дукхагIа балха юкъе кхухь нар керда, пайдане дола хIамаш.

Заводе, фабрике, колхозе, совхозе, Iилман учреждене болх беш, дIаяхача замах юхедисача зуламерча гIулакхашта духьала къовсам лоаттабеш хьахул сага керда, дика оамалаш, дукхагIа гучадувл цох доахка дика гIулакхаш. Сакхетам лакха болаш, къахьегама а общественни а декхараш кхоачашдеча низ а хьинар а ца кходеш хиларца белгалвоалаш ва советски саг. Ди тIехьа айлу цун сакхетам, дукхагIа хул цох доахка эздий гIулакхаш, балха тIара говзал лакхлу.

Цунца цхьана, вайна юкъе хIанз а болаш ба нах сатийна баха ца буташ, общественни порядок телхаеш, харцахьа делаш, хулиганал леладеш, хьаьнала къахьега ца тугаш бараш я.

ХАРЦАХЬА ЛЕЛАРАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ

Харцахьа леларашца, общественни порядок телхаерашца лира къовсам лоаттабар административни органий гIулакх хинна ца Iеш ерригача общественноста гIулакх да.

Республика къахьегамхоша чIоагIа раьза хинна тIаийцад парте Центральни Комитетои Советски правительствaи шоай мукъагIарча халкъа дружинай гIулакхаш дIахо эргадаьха тоадара хьакъехьа баь соцам. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца белгалдаьд дружинникий керттера декхарaи бокъонаши, хIаьта цо кхы тIа а айбу общественни порядок лораяра даькъера къахьегамхой лоархIами хьинари. Укх тIехьарча шерашка дIахо дегIаяьхкай правопорядок чIоагIъяра общественноста беча балха керда формаши методаши. Правопорядок хьаллоаттаеш йола пункташ общественностои милицеи правопорядок толхаяра тIера болча наха еш йола воздействи чIоагIъяра шерра торонаш луш йола форма я. Республика къахьегамхоша ди тIехьа чIоагIагIеи шерагIеи дакъа лоац обществана духьалара гIулакхаш леладерашца лоаттабеча къовсаме. Цу дешай дукхагIа йоакхо е яьнкай районий партийни советски органаш, юххьанцара партийни организацеш. Чурча гIулакхий, прокуратура, суда органаш дукхагIа бувзам лоаттабе яьинай халкъа дружиннашца, новкъостий судашца, моттигерча Советашца, общественни организацешца.

ХIаьта а кIезига моттигаш яц хулиганал леладеш, кхераме зуламаш деш, зуламхой къайлакххахьа, бехктокхама кIалхара баха гIерташ. Уж тайпа моттигаш дукхагIа нийслу партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша наха юкъера кхетама болх ледара беча, общественни порядок лораяра е еза йоакхо ца сча.

ДIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш леладеш зуламаш дарца лоаттабу къовсам уголовни бехктокхаме озарах кхоачам а хинна Iе йиш яц. Уж во хIамаш юстара дахара гIо деш хила еза общественность. «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш кийчъяра а уж кхетамца кхеяра а балха хьакъехьа» болча КПСС ЦК соцам тIа белгал ма-даккхара керда саг кхетамца кхевара юкъмоттиг а хинна дIаотта еза коллектив.

Аланза даргдац цхьайолча предприятей кулгалхой, общественни порядок телхаяь саг бехктокхаме озаш хилча цунна дика характеристикаш а телаш из уголовни бехктокхамах кIалхарвакха гIерташ моттигаш хилар. Цу хьакъехьа къаьгга масал да Назрановски районе хинар. Цхьаккха а бокъо а йоацаш лаьттан участок дIа а лаьца юкъара боахам а лелабеш Евлоев шин сесагаца вахар бахьан долаш халкъа судо суд йир цунна. Уж гIулакхаш дика ховра Евлоев болх беш хиннача совхоз-техникума кулгалхошта. Бакъда из хьоадаь, дийца хIама данзар коллективе. ХIаьта из даь деце а совхоза директора Цокиева, парткома секретара Албакова, профсоюза месткома председатела Консигова кулгаш а яздаь Евлоев кхетаве коллективага хьава аьнна коллектива цIерагIа судага дехар дир. Уж тайпа масалащ доаладе йиш я кхыча районашкара а.

Советски законаша яхар ца деш, харцахьара хIамаш леладеш, общественни порядок телхаеш вола саг цхьанна а тайпара бехктокхама кIалхара варгвоаца хьалаш оттале деза массанахьа а. Цхьаккха а къахетам бе йиш яц наха сатийна къахьега, баха новкъарле ечарех.

Общественни порядок лораеча, зуламхошта духьала къовсам лоаттабеча хьинаре дакъа лаца деза халкъа бедружинникаша, новкъостий судаша. Царна юкъе оза беза харцахьа лелача наха духьала отта денал дола, вахар дика довзаш, наха юкъе хинна цатоам къпастабе, харцахьавари бакъвари малагIа ва ха хьаькъал дIакховчаргдола нах. ХIаьта цунна цхьана цар балха массаза а новкъостал де деза.

Харцахьа делачарна духьала лоаттабеча къовсаме йоккха моттиг кхоач хIара предприяте, учреждене, колхоза, совхоза коллективага. Харцахьа лела саг, советски законаша яхар де ца ловш вар шоашта юкъе тарлургвоацилга, шоаш из лоргвоацилга дIахайта деза цар. ХIара коллективо кхетаде деза ший хIара члена гIулакхашта ше бехктокхаме хилар, цудухьа хIаранегара хьадеха деза общественни порядок лелаеш, советски законаш кхоачашдеш, дисциплина дика йолаш из хиланза варгвоацилга.

Партийни, советски, профсоюзни организацеша, боахама кулгалхоша шоай керттерча декхарех цаI лархIа деза наха юкъе, къаьстта кагирхошта юкъе бу кхетама болх тоабар. Харцахьа лелаш бараш шоашта юкъе ловргбоацаш уж хьалкхебар.

Харцахьа леларашта, общественни порядок телхаерашта, зуламаш дерашта вайна юкъе моттиг хила йиш яц!

ВИЗИТ ЧАКХЪЯЬННАЙ

ТАШКЕНТ, 15 ноябрь (ТАСС). Узбекистан йовзилга тахан ташкентски юртбоахама машиний заводе («Ташсельмаш») вахарца чакхдалийтар ФРГ федеральни президента В. Шеела. Предприяте цехашка хилар из керттерча конвейерга хьежар.

Веза хьаша машинаца городе гIолла лийлар, чуIеча цIеной кварталашка хьежар.

Цу дийнахье а ший сесагаца Бонне дIавахар СССР Лакхехьарча Совета Президиумо вийха вена официальни визитаца Советски Союзе хинна ФРГ федеральни президент В. Шеель.

КПСС XXV СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

БIаьстанна кийчо е

СУХАЛБЕ ТЕХНИКА ТОАЯРА

«Сельхозтехника» Сунженски районерча отделене, совхозий, колхозий болхлоша республика берригача механизаторашка даьча кхайкарала жоп а луш тIатеIIа тракторaш, комбайнаш, тIехьатосса инвентарь тоеш ба республика юрта боахама къахьегамхой.

Дукхача боахамаша хIаннале а кхоачашъяьй юрта боахама техника тоаяра йиълагIча квартала план. Царех я «Горячеисточненский», Грозненски шурий совхозаш, кхыяраш.

Цунца цхьана техника тоаяра балхаш хIанз а лерттIа дIадоладанза боахамаш ла республике. Масала, «Гудермесский» совхоз. Шовзткъанел совгIа трактор, иззал комбайнаш, кхыйола техника тоае езаш ба укх гурахьеи Iайн цу боахама механизатораш. ХIаьта вурийттлагIа ноябрь тIаккхоачаш цар тоаяьраш пхи трактор мара яцар. Бахьан фуд? Техника тоаяра хьалаш во да, е болхлой тоъаш бац?

Техника тоаяра хьалаш во дац цу совхозе. Йолаш я пхьатарра бархI трактор тоае йиш хулийта мастерской. Ерригача помещенешка батарея лаш латт. Болх чакхбаьлча дIайхача хица лувча луш я.

Дукха тайп-тайпара цехаш я: токарни, слесарни, кузнечни, газосварочни, аккумуляторни, кхыяраш. Йоккха балха опыт йолаш ба цу цехашка болх беш бола дах а. Ткъо шу совгIа ха я слесара Еськов Дмитрий Захаровича, токара Спицин Федор Ивановича, слесара Владимиров Иван Ивановича цу мастерскешка болх бу. Шишша, кхоккха говзалаш караерзаяь ба къона болхлой Химиков Алимхан, Катаев Iали, Пермяков Никоч, дуккха кхыбараш. Шоаш хьадер тешшамен сихеи ду цаэ. Иштта дика хьалаш доллаше пхиъ мара трактор тоаяьяц, тоае кхы торктораш йоацандаь. Бахьан фуд?

— Ерригa техника дуга чуэцача болх беш я, — йоах мастерске заведующе Тупков Владимира. — Из бахьан хургда-кх мастерскешка тоэе техника ца яйтар.

Мастерскера гаьна йоацаш кхо чарх хецаенна «Беларусь» хоттала латтар.

— Из фу деш латт, тоа а ца еш? — аьнна хаьттача жоп делар В. Тупкова:

— Совхоза автопаркера я из. Цун кулгалхоша из тхога хьа ца елча мастерске хьачу а йоалаяь тоае дIаоттае тха бокъо яц.

Мастерскенга юхе лаьтта «Беларусь» санна йола, тоае еза торктораш бригадашка еце тамаш я.

Лоацца аьлча техника тоаяра балхаш совхозе хIанз а дIадоладаьлац аьнна ала йиш йолаш да. ХIана аьлча, йоацаш я техника тоаяра оттаяь планаш, хIанз а механизаторашца дийнадац сулженцаша даь кхайкарал. Совхоза кулгалхой доккха гIалат да из.

Техника тоаяра балхаш шерра даьржачул тIехьагIа новкъарле ергйолаш кхы а цхьацца кхоачамбоацараш да. Иштта, тоъаш яц дукха оатхалаш. СМД-14 маркaх бола 60 совгIа мотор ба поршней гильзаш хувпа езаш. Уж гильзаш йоацаш я совхозе. ХIаьта «Сельхозтехника» объединене шоашка заявка йича а хьайойташ а яц.

— Цу гильзашта реставраци е йиш яларе-м хала дацар, — йоах Тупков Владимира.— Из гIулакх вIаштIехьдаккха йиш яц. Лоацца аьлча Гудермесерча депора кулгалхоша новкъостал ца доре, кхыча совхозашца, колхозашца оахI доттагIал ца леладоре ахапел совгIа техника тоае йиш йоацаш дусаргдар тхо. Депора оаха эц канифоль, нашатырни спирт, газосварка еза хана хиланза дарrдоаца электродаш, борза саьргаш, кхыдар. Масала, электродаш. Заказ дича 60—80 килограмм мара дайтац уж «Сельхозтехника» объединенера. Уж геттара кIезига да. Болх беш цхьач газосварщика дийнахьа пхи килограмм электродаш доаду.

Запасной оатхалаш йоацаш хьалхашка уттача халонех кхы а дукха дийцар нов. Тупкова. Кхыметтел Дагестанерча колхозашкеи совхозашкеи ух из запасной оатхалаш лехаш. «Гудермесский» совхоза механизаторашта эшаш йола оатхалаш Iалашъе еза «Сельхозтехника» объединене.

Х. МАГОМЕТОВ.

КПСС XXV съезда сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тIа а ийца шерра яхь йоаржаяьй Грозненски кога гIирс бечеи цунна ремонт ечеи фабрика цехий, участкай коллективаша. Цу яхье хьалхa латтачарех цаI я кога гIирс беча цеха коллектив. Товарни продукци арахецара нийс бетта план 108,8 процент кхоачаш а еш, планал совгIа 16 эзар сома маьха товарни продукци арахийцар. Иштта тIехкхоачашйир итт бетта план а.

Дукха болхлой ба шоай пхе шера задани ханал дуккха хьалха кхоачашъяь. Царех ба 1974 шера денз тIайоагIача пятилетка чотах къахьегаш бола кога гIирс бераш Аскидов Евгений Иванович, Гура Валентина Григорьевна, Погорелова Ксения Яковлевна, кхыбараш.

СУРТА ТIА: кога гIирс бераш В. Гура, Е. Аскидов, К. Погорелова кийчбеча кога гIирсага хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦАР ЦIИ КОЛЛЕКТИВ Я

ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера даьчун итог еш керттерча даькъе чакхдаьннад Ачхой - Мартановски района боахамий кхашкара гуйрийнара балхаш. ДукхагIдолча боахамаша шоашта хьалхашка лаьтта социалистически декхараш толамца тIеххоачашдарах лаьттаншарел хьайбашкареи йоала продукташ яхара а паччахьалкхенга йоххара а планаш ерригача районо кхоачашъе вIаштIехьдаьлар. Района боахамий дикагIйолчарех цаI я «Овощевод» совхоза Эдильханов Зяудина кулгалду тракторнокхаш леладу № 2 йола бригада.

Района доазув кхоачалучча улл из. Цунна гонахьа дада баьцадаараш дIадув кхаш. Цу бригада стане тхо дIадолхаш наькъа йисте оахам деш трактор йоаллар. Дукха ха йоацаш культура чуийца мукъадаьнна кха да из. Тай техача санна нийса тоссар кохаро боал. Кхетадеш дар оахам дер опыт йола ахархо волга.

— Оахам де эггара дикагIбараш хьожабу оаха, — аьнна сона хийттар бакъдир Эдильханова.

Ремонт е кийчъеш латтача трактора юхе воаллар из тхо стане дIакхаьчача.

— Зяба аха езача 1000 гектарах 770 гектар совгIа аьха даьннад тхо. КIеззига гIорийна бийсана болх беш пхиъ агрегат я. БригагIира цIераш йоах из бехктокхамера гIулакх кхоачашдеча механизаторий. Оахам де доладаьча хьалхарча деношке а социалистически яхье хадданза хьалха латташ хьавоагIа Газбиев Iалдал-Муслим. Йоккха опыт йолча цун вIаштIехьдоал техникаx пайда а эцаш дийнахьара задапеш шоззакхозза тIеххкоачашъе. Сийлахь - боккхача Октябра цIей хьатIакхоачаш цхьан бус 10 гектар аьхар Газбиева, норма 2,9 гектар йолча. Лакхара хьоккхамаш доахаш къахьег цун новкъосташа Исламов Вахас, Местоев Султана, Керимов Iалаудина.

Цар дика кхетаду шоашта хьалхашка латта декхараш. Цар хIанз къахьегарга хьежжа хурба хьатIахулача шера хьувкъам. Иштта кхоана хургдолчун уйла а еш къахьег бригада механизатораша.

Укх шера дукха халонаш эшае йийзар бригада коллектива. Iалама хьалаш аьттув боацаш цийсдаларах хинна Iацар уж. ДIадахачоа тара дац хьатIадоагIа шу. Цхьа керда хIама юкъе ца дахьаш дIадодаш из. Нагахьа санна из керда гIулакх хьатIа а ийца балха юкъе дихьадий, тIаккха зехьа яйнаяц ха. ГIалат хургдар 1975 шера коллективе болх берех хIаране ше дечул уйла яьяц аьлча, балхацара уйла а дикагIча оагIорахьа хувцаеннаь, тIадилла гIулакх саг тIахьажа ца везаш тешшаме кхоачашу. Бакъдар аьлча из дерригa а цкъа хьахиншдац. Из дIадоладалийта цхьа хIама хила дезар. Из хила а хилар — укх шера эгта йокъал. ЦаI санна массавар хьувкъама тIехь къовсавалар Iаламо духьал оттадаьча хьалашца.

Царна карагIдаьннар гуш да, 200 гектара тIа гурахьа дIадийна ялат дар. Цу майда хIара гектара тIара планагIа 23 центнер яккха езача 29,5 центнер яьккхар бригада коллективо. Из Iалаьмате боккха толам бар. Эдильханов Шитiий звенос ялата лелаеча хьажкIай 100 гектарах хIаране тIара 41,5 центнер фуальяьха хьажкIаш чуера, тIайина социалистически декхараш 30 центнер йолча. ХIаьта 24 гектар йолча участка хIара гектара тIара 100 центнер хьажкIаш чуера. Цу бригаде хIара гектара тIара 250 центнер силоса тIаламаш даьлар. плановичул 80 центнер дукхагIа хул из.

Эдильханов Зяудина бригадерча механизатораша болх баьча баьцадаараш леладеча пхе бригаде планаш кхоачашйир. ХIаьта цхьаяраша социалистически декхараш а тIехкхоачашдаьд.

Дукха ха йоацаш ийслагIча пятилетке даьчун итогаш йир совхозе. ДикагIъяраштa юкъе цIи яьккхар пхе шера задани 150 процент кхоачашъяьча З. Эдильханова бригада коллектива.

ДагадоагIа дукха ха йоацаш совхозе массавар «бIаргах саьрг кхийттача санна» сихбенна кхашка хьийза. Бригадана из массазара болх бар. Кхашка тракторий таташ латтар, сигала vрагIъухар догIан хи кIажараш. Царех «ДДА-100» яха йоккхагIйола установка Эдиханов Зяламхага яр.

— ВIалла сатем боацаш саг вац из, — оал цунах бригаде.

Ва а ва из иштта оамал йолаш. Цо болх беча хана из пенсе ваха массехк шу да аьлча саг тешаргвац.

— ХIама ца деш ваrIа магац сона, — йоах Зяламха. Из алар духьа аьнна дац. «ДДА-100» яха установка йоккхеи чоалханеи машина я. Шийна товчча тайпара лелаю цо из.

Баьцадаараш чуэца дезар. Ха дIаяхача дикал йовргйолаш яр. Ший «С-100» яха трактор йита «Т-40» трактора тIа хайра Зяламха. ЗIамига яле а массайтта тонн помидораш кхай тIара дIаэзар цо. Иштта лакха овсарле йолаш къахьийгар цун новкъосташа Мохьядиев Ахдана, Исмаилов Балаудина, Тахиров Мохьаде, кхыбараша. Цхьа барт болаш, цхьоал йолаш иштта къахьийтача коллектива гучча тайпара дика толамаш даха карагIдаьннад.

Г. ГРУЗИН.

Грозненски «Электроприбор» заводе хьалхара моттиг яьккхай Гребнева Нина Петровна керте латтача шоллагIча сборочни цеха болхлоша. Товарни продукци арахецара пхе шера план 8 октябре кхоачаш а яь, хIанзлехьа планал совгIа цар арахийнай 509 эзар сом мах бола товарни продукци. Укх шера итт бетта план а 106 процент кхоачашъяьй цеха коллективо.

Пхе шера задани ханал дуккха хьалха кхоачашъяь дукха болхлой ба цехе. Царех цаI я сборщица, коммунистически къахьегама ударник Шабуева Тамара.

СУРТА ТIА: Т. Шабуева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхаш беркате хилийтара

КПСС XXV съезда хетаяьча къахьегама вахте доккхий производственни толамаш даьхад «Чечингушводстрой» управлене коллективо. Вай республике гидротехнически ирригационни сооружененш хьалъеш я из коллектив. ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера иттнел совгIа объект хьал а яьй, йолаш йолчарна реконструкци а яьй коллектива къахьегамхоша. Цу гIулакхо 190 эзар гектар долча оахама лаьттана хий дуллилга тоаде вIаштIехьдаьккхар, хьалха хий ца дийхкача 1792 гектара тIа хий а диллар. Укх шера итт бетта 20 миллион сома маьха балхаш даь управлене гIишлонхоша, план 103.4 процент тIеххкоачашъяьй, къахьегама овсарле планагIа лакхъе езаш хинначул 5.9 процент совгIа лакхъяьй, балхашка дIабода мах 10 процент лохбаьб. Из бахьан долаш планал совгIа 369 эзар сом пайда баьб гIишлошъераша.

Укх шера хьалхарча квартала итогех СССР хин боахамеи мелиорацеи Министерстваси профсоюза ЦК-си Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг хьожаеш карара хара тела Цie байрахх елар управлене коллективаа. Из байракх хIанз а карараялийтанза гIишлошъерашка я.

Управлене коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг коммуниста А. Ю. Хасанова кулгалдеча шоллагIча механизировании дIа-хьа лелача колонна коллективага я. ГIирсаш дара итт бетта план 107.5 процент кхоачашъяьй цу колонна коллективо, къахьегама овсарле планагIа лакхъе лийрхIачул 11.3 процент совгIа лакхъяьй, балхашка дIабода мах 14 процент лохбаьб, эзараш сомаш пайда баьб.

Иштта дика къахьегаш я А. Комарова кулгалду ПМК-3 а. Тайп-тайпарча къамех болча нахах латт цун коллектив, барттайна, эшшача дIа-хьа новкъостал де кийча ба. Новкъосташта масал луш къахьег монтажникаша Вексильман Василе Востpикова Аннас, бетонщикаша Азимов Абуязита, Забехайло Василе, иштта кхычар а.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

КХЫЧА МЕХКИЙ ХОАМАШ

БЕЙРУТ. Расизма форма хиларах тарра сионизм бехке еш йола резолюци ООН Генеральни Ассамблея тIаэцарца дувзаденна сионистски органаша дерригача дунеи тIа эхь ца хеташ йолаяьча кампане протесташ хьоаяьй Iарбий Малхбоаленеи дегIаухача кхича мехкашкеи.

«Израило, — язду «Аль-Яум» яхача газето, ший информационни дипломатически торонех хIанз пайда эц ВIашагIкхийттача Къамий Организацена духьала цIур юкъе бехка кампани лелаяр духьа. Газето хоам бу, цу кампанена юкъе дакъа лоацаш американски цхьадола малхбузеевропейски политически гIозараш хиларах.

БАГДАД. Империализманеи сионизманеи низ болаш керда хIама тохар — иштта лоархI иракски кепайоазоно сионизмах лаьца ООН Генеральни Ассамблее яьча голосоване итогаш.

Цу резолюцена духьала баьнинараша, язду «Ат-Таура» яхача газето, цхьан ханна хьаллоац Израила агрессивни экспансионистски планаш. ООН декхар — ше тIайица решенеш Израилага кхоачашъяйтар.

ДАМАСК. «Ас-Саура» яхача газето боккха толам санна лоархI расизма цхьа дакъа хиларах тарра сионизм бехке еш ООН Генеральни Ассамблея тIайица резолюци.

Из толам, белгалдоаккх газето, ООН дукхагIболча членаша резолюцена тIехьа голосовани ярах лаьтта ца Iеш, ООН-е влиятельни а хинна дIаэтта политически идейни лостам, дунеи халкъашта юкъера из организаци машара тIехьарча къовсама пайдана йола решенеш тIайие могаш бола низ а хинна гуччахьа дIаоттар цу голосоване хьахьокхаш хиларах а латт.

ТРИПОЛИ. Аль-Фаджр аль-Джадид» яхача газето белгалдоаккх, сионизмах лаьца ООН Генеральни Ассамблея тIайица резолюци Тель-Авивеи цун империалистически гIончийи агрессивни политика юкъагIийсар хьахьокхаш дола къаьгга тешал хилар.

КАИР. Сионизмах лаьца ООН Генеральни Ассамблея тIайица резолюци ше йоашхаш, «Аль-Ахрам» яхача газето язду, из событи Израиль дунеи халкъашта юкъе тIа-тIа дукхагIа хийрайоаккхаш хилара дола керда тешал да, яхаш.

ВАРШАВА. Город Соколув-Подляске (Седлецки воеводство) керда хьалъяьча дулха комбинато эггара хьалхара продукци арахийцай. Проектни низага кхаьчачул тIехьагIа цу предприяте хIара шера 60 эзар тонн гаргга дулх, 25 эзар тонн консерваш, маршаши марший хьисапера хIамаши тергья.

ВЕНА. 1976 шерарча Австре паччахьалкхен бюджето мехка экономика кризисий хьала кIалхара а йоаккхаргьяц, наха хьабе болх ца хилара проблемах лоархIабара новкъостал а дергдац, аьнна хьакхайкадир Австре Коммунистически парте председатела Ф. Муре.

Ф. Муре белгалдаьккхар, Компарти хьалхагIа а санна къахьегамхой хьашташ хьалхацара тIехьа, налогаш дуккагIа IотIаеттара духьала, алапеи лакхдара тIехьа латтаргхилар.

СТОКГОЛЬМ. Укхаза кепатеха араьяхача официальни даннешка хьежача, халкъо ийдеча товарий маьхаш Шведе укх шера хьалхарча 10 бетта 8.5 процент лакхденнад.

БАНГКОК. Таиландера хьабе болх боаца нах 900 эзар сагага дIакхаьчаб. Цу хьакъехьа хоам баьб чурча гIулакхий министерства, хIаьта цо араьяхача даннешка хьежача, мехка болх булургболча нахах 4 процент гаргга хьабе болх боацаш ба.

ТОКИО. ЧIоагIа юхаяьннай Япоие арахьара торговли. Экспорт 10,9 процент кIезигъеннай октябре соахка цу бетта хинначунца нийсйича, хIаьта импорт — 4,6 процент.

ВАШИНГТОН. Сенатора Г. Хэмфре контресса лакхера палата хьажийта дIаченнай доалол дехьа тIема кхоачам бохкара даькъера президента полномочешта доазув хоададелгеи тIадилла герз дохкара ерригa программаш дIахорча 2 шера соцаелгеи оттадеш йола законопроект.

РАЙОННИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕШ

ОРГАНИЗАТОРСКИИ ПОЛИТИЧЕСКИИ БАЛХА БОАРАМ ЛАКХБЕШ

Дегаш айденна болаш гулбелар Ленински района XXV партийни конференце делегаташ отчетни хана баьчӀ балха итогаш е. Бакъдар аьлча а за цар гIадбаха бахьан дола гIулакхаш а цIенхаштта уьйла тIаяхийта дувца дезаш дола дешаш а.

Пятилетка йолаелча дена районерча къахьегамхоша ара а хийца реализаци яьй 691 миллион сома продукцена. Продукци хьаяра боарам 10 проценти, цунна реализаца ара боарам 20 проценти лакхбеннаб. Цу хана планал совгIа реализаци яьй 6 миллион сома изделешта.

Машинаш хьаяр — района промышленноста доккхагIдарех дакъа да. Цун продукцена реализаци елга 1970 шераца нийслича 22 процент, ейгача промышленноста продукцена реализаци елга — 21 процент, кхачан йолчоа — 19 процент лакхденнад. Цу хана 40 изделена пачхьалкхен цикала Знак еннай. ЛоархIам болаш толамаш даьхад транспорта, бувзама, бытовой гIулакх деча предприятеша. Районерча ткъо предприяте пхе шера план кхоачашъярах даьхаш деннад. Царех я жилищно - коммунальни боахама министерства спецкомбинат, «Сельхозавтотранс» треста автотранспортни предприяти, «Кавказтрансгаз» объединени, геолого - поискови контора, «Дружба» яха фабрика, АТК-1436, «Росгалантерея» база, Грозненски авиаотряд, чхьагIара - коньячни комбинат, торговле Министерства АТХ, кхыяраш. Ши эзар совгIа болча производственникаша шоай пхе шера задани кхоачашъяьй.

Парте райкомо, юххьанцарча партийни организацеша, районерча берригача коммунисташа беча организаторски политически балхо новкъостал а деш къахьегамхой творчески хьинар айдарах, планаши тIаийца декхараши кхоачашдара, КПСС XXV съезда баха ма-боагIара накъа бахара шерра социалистически яхь йоаржаярах хьакхиина да уж толамаш, аьнна белгалдаьккхар конференце отчетни доклад яьча парте райкома хьалхарча секретара Г. Ф. Галковас.

КПСС ЦК апрельски (1975 ш.) Пленумо баьча парте аргIанара XXV съезд гулъяра хьакъехьарча соцама жоп а луш района партийни организаце хьалхаленца съезда накъа баха кийчо е болабелар района къахьегамхой. Съезда хьалхарча къахьегама вахте эттар ерригача предприятей коллективаш, тIаийцар доккхий социалистически декхараш — пятилетка чакхъяккха лаьрхIар укх шера 20 декабрь хьатIакхоачаш. ЛоархIам болдаш толамаш даьхад районе пятилетка керттера декхар — къахьегамхой материальни культурни боарам лакхбар — кхоачашдеча. Лакхденнад болхлойи гIулакхерча наьхеи алапеш, реальни пайдаш, дукхагIа хул бахача наха деш дола бытовой гIулакхаш, дегIайоагIа пачхьалкхени кооперативни торговле товарооборот.

Социалистически яхь вIаштIехьъяккхара даькъе а производства эффективность лакхъяра тIехьа къовсам лоаттабара даькъе а пайдане опыт Iоаяьй районерча дукхача предприятей партийни организацеша, белгалдаьккхар докладчика а пренеех къамаьлаш даьча «Грознефтегеофизика» тресте парткома секретара В. А. Кучеренко, 1436-ча автоколонна шофера В. В. Пимичева, Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода слесара - сборщика В. В. Дорошева, «Чечингазстрой» треста управляюще Х. И. Экажева, кхычар а.

Баьча балха кIоаргга анализ а еш къамаьлаш даьраша дийцар гIулакх дикагIа, вIаштIехьдаккхара парте районни комитето деча новкъосталах, балха лоархIамегIа йолча участкашта дукхагIа теркам тIа а бохийташ боахама гIулакхаш цо хадданза тIахьожам лоаттабеш леладеш хилар.

КарагIдаьнача гIулакхий критически анализ а еш докладчика а къамаьлаш даьраша а дукхагIа теркам тIабахийтар балха тIехь долаш долча кхоачамбоацараштa, на деш дисараштa, дийнача гIалаташтa. Ховш ма-хиллара, экономика дIахо дегIайоалаяра лоархIамегIа дар общественни производства эффективность лакхъяра да. Бакъда, цу даькъе дукха да хIанз а кхоачамбоацараш, дукха я пайда ца эцаш йола торонаш. Дукхача предприятешка хIанзарча хано дIадеххача тайпара вIаштIехьбаьккхабац къахьегам, балха ха дукха йоаю зехьа, арахеца продукци дика йоацаш моттигаш а кIезига яц.

Парте райкомо, цун бюрос, отделаша предприятей партийни комитеташкара, боахама кулгалхошкара деха ма-доагIара хьадийхадац пачхьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашделга.

ЛаьрхIача боарамах кхоачашъяьяц продукцена реализаци ярей къахьегама овсарле лакхъярей пхе шера план кога гIирс беча фабрико, пивзаводо, столярни изделей заводо. Ялх промышленни предприяте коллектив а бIарчча район а продукци арахецара пхе шера задаиега кхаьчаяц. Царех я «Красный молот» завод, консервни завод, № 2 йола гIишлон материалий комбинат, «Художник» яха фабрика. 4 шерей 10 беттей арацахецаш йисай изделей керттерча тайпаех йола 20 эзар тонн нефтеаппаратура, цхьа эзар совгIа насос, 300 эзар пара кога гIирс, 44 млн. условни банка консерваш.

КхоалагIа дакъа гаргга йолча предприятеша шерра шера кхачашъяц къахьегама овсарле лакхъяра план, продукцега дIабода мах лакхбаьб, культурно - бытовой а боахама эша а товараш арахецара план кхоачашъяьяц.

ХIанз а дукха я бедали материалаши зехьа йоаеш, йIозхален электрически энерги кхо ца еш, къахьегамеи технологически дисциплина тоаяра де мел доагIар ца деш моттигаш.

Уж кхоачамбоацараш шийна, парте райкома, цун бюрона, отделашта, юххьанцарча партийни организацешта критика а еш белгалдаьхар нов. Галковас.

Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта дийцар докладчика а къамаьл даьча Ленински райисполкома председатела О. М. Петренкос а районерча гIишлой организацей балхацара кхоачамбоацараш. Районе болх беш дукха я тайп-тайпарча ведомствашта чуйоагIаш йола уж организацеш, бакъда пхе шера планагIа гIишлош хьалъерга дIадахийта деза ахча 80 процент мара дахийтадац. ГIишлой - монтажни балхаш дава план 92 процент мара кхоачашъяьяц, иттаж эзараш квадратни метраш нах чубаха цIенош хьал ца деш дисад. Гуш ма-хиллара, цIенхаштта теркам тIабахийта безаш гIулакх да из, хIана аьлча гIишлош хьалъеча эсала вIаштIехьбаьккха ба болх, дукха балха ха зехьа йоаю, кара де хала долча балхашта механизаци елга эсала лел, кIезига юкъе кхувл къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивни методаш, хьалха латта опыт.

Иштта хьала тIа кхаьча гIишлош хьалъерий гIулакхаш хилча дIахо йодача хана болх мишта тоабе лерхI хьогI аьнна хеталу. Бакъда цу хаттара хоадам боллаш жоп луш къамаьл дииза конференце гIишлон организаце цхьаккха а викало, план кхоачашъеш хьайоагIача «Чечингазстрой» треста управляющенов. Экажева даьр ца лаьрхIача.

ХIанз а кIезига дац кхоачамбоацараш — транспорта организацей балхаца, торговлин бахача наха бытовой гIулакх делгеи вIаштIехьдаккхара даькъе.

Ленински район Грозне йоккхагIа ярех промышленни район хиина Iац, цу районе я иштта дукхагIа йола республикански организацеш, культураи искусстваи учреждениеш, лакхера а юкъера а дешара заведенеш, медицински учрежденеш. Иштта шийна тайпара чоалхане район хиларга хьажжа вIаштIехьбаккха безаш ба укхаза наха юкъе беш бола организаторски политически болх. Белгалдаккха доагIа отчетни хана парте райкома, цун отделий, юххьанцарча партийни организацей цу даькъе дукха хIама де кхиийналга.

ЛоархIамегIа йолча балха участкашта дукхагIа теркам тIа а бохийташ ерригача предприятей, организацей, учреждений балха тIахьожам лоаттабаьб, лостам тийнаб, эшача хана новкъостал даьд парте райкомо.

КПСС XXIV съезда решенешка, цул тIехьагIа хиннача парте ЦК соцамашка хьажжа вIаштIехьбаьккха баьб отчетни хана парте райкомо, юххьанцарча партийни организацеша къахьегамхой коммунистически уйланца, халкъашта юкъерча доттагIала уйланца кхетабеш баь болх.

Цу балха тайп-тайпарча формаехи методехи, хIаьта иштта производственни, организационни, идеологически дешаш вIаши дувзадеиа хиларах дийцар делегаташа М. А. Кодзоева — госуниверситета парткома секретара, Л. Н. Андреевас — «Индпошив» фабрика закройщицас, В. Д. Попова — М. Ю. Лермонтова цIерагIча театра артиста, С. М. Мовтаева — Грозненски педучилища директора, Л. Ф. Наумовас — ВЛКСМ Ленински райкома хьалхарча секретара.

ДукхагIа теркам тIабохийташ лелаю идеологически балха пайданегIа йола формаш: лекционни пропаганда, хIара бетта деш дола политденош, берригa агитатораши политинформатораши цхьан дийнахьа наха юкъе кхетама болх бе арабувлар, бахача нахаца предприятейи учреждений кулгалхой вIашагIбеттабалар. Госуниверситетен мехкдаьтта институтен общественни Iилмай кафедрашеи юкъерча дешара заведенеи, школай, профтехобразоване училищай педагогически коллективашеи кагирхошта юкъе беча кхетама балха лоархIаме моттиг дIалоац ленински зачет, къонача лектора школа, къахьегама гIулакхаш Iомадар, кхыяраш санна йолча формаша, оборонно - массови а физкультурно - спортивни а балхо.

КПСС обкома X-чеи XIII-чеи пленумий соцамашка хьажжа вIаштIехьбаьккха хиннаб парте райкомои юххьанцарча партийни организацешеи атеистически интернациональни кхетам луш отчетни хана наха юкъе баь болх.

Конференце къамаьлаш даьраша иштта белгалдир идеологически балхацара кхоачамбоацараш а. Цу балха лоархIам па беш, форманна из лелабеш я цхьайола парторганизацеш. Массе а оагIорахьара уьла тIа а яхийта чакхъяхац белгалъяь мероприятеш. Хала хете а, цхьайолча коллективашка болаш ба корта бохабу малараш а мелаш хулиганство, кхыдола во гIулакхаш леладу нах. Цун бахьан — дукхагIча даькъе кхетама болх эсала лелабар да.

КIезига дац кхоачамбоацараш культура учреждений, творчески организацей, дешара заведеней, медицински учреждений балхаца а.

Конференце къамаьлаш дир «Автоспецоборудоване» завода электросварщика Л. Д. Хамзаева, Грозненски хлебокомбината варщицас А. И. Давыдовас, № 2 йолча гIишлон материалий комбината обжигальщика Ш. Ш. Шайдулова. Цар дийцар производства эффективность лакхъяра, кхы а чIоагIагIа хьинар айдаь КПСС XXV съезда накъабахара шоаш беча балхах. Цу даькъе шоай коллективаша Iоаяь опыт йовзийтар.

Района коммунистий керттера декхар да идейни чIоагIеи принципиальни хилара шоашкара хьокхам а гойташ, коммунистически морала нормаш нийса кхоачаш а еш яхье латтараштa хьалха хила а парте боацараш шоашта тIехьабаха а.

Конференце тIаийцар берригa организаторски идейно - кхетамеи болх дIахо тоабара, баха ма-боагIара парте XXV съезда накъабахара тIаберзабаь бола шерра соцам.

Конференце, балхаца дакъа а лаьцар, цига къамаьл а дир КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара М. О. Бузуртанова.

* * *

КПСС районни комитета хьалхара пленум хилар. КПСС райкома хьалхарча секретаралла хержар Г. Ф. Галкова, шоллагIча секретаралла — Ю. В. Мареченко, секретаралла — А. Н. Инуркаев.

С. КОТИЕВ.

КХОАНА—РАКЕТНИ БIУНИИ АРТИЛЛЕРЕИ ДИ

КПСС XXV съезда баха ма-боагIара накъабахара социалистически яхье а баьлла Н-ски ракетни даькъа бIухоша лакхара социалистически декхараш тIаийцад шоашта.

Къоца коммунист лейтенант Болховитин Александр командир волча ше-шегIа лелача ракетни установка тIех дикача расчета бIухоша дика Iомаяьй шоаех тийша дIаенна техника, хIаьта расчета моллагIча номерагIа дIаравар дIаотта могаргдолаш а ба уж.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): салте В. Горев, ефрейтор В. Баулин, лейтенант А. Болховитин, сержант А. Горбачев, В. Гушкалов.

О. ПОРОХОВНИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

1975 ШУ—ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХАЛСАГА ШУ

ЦХЬАТАРРАРЧА БОКЪОНИЙ ДУХЬА

Кхыметтел Латински Америка карта тIа а царех дукхха мехкаш кач йоадаеча гизгашта юкъера Iолнийга кагий бурилгац моргаш хеталу. Уж я «ялсмалара» дараш санна дола Iаламеи климатически хьалаш долаш йола гIайреш. Цхьабакъда цига баха нах, континента доккхийча мехкашка баха дукхагIбола нах а санна, хьабе болх боацаш, къе, эзжи, кхыдола социальни балаш тIалатташ ба.

Къаьстта хала да кхалнаьха вахар. Эггара тIехьарча аргIанна мара дIаэцац уж балха, эггара хьалхагIа лелхабу балхара. МаIача наха хьегаш дола къахьийгача царна дукхха а кIезигагIа лу алапи. Царех дукхха бараш деша торо йоацаш ба. Уж берригa хIамаш чIоагIагIа новкъа а долаш дийцар Гаване хиннача Центральни Америкаи Карибски бассейнаи мехкий кхалнаьха семинаре дакъа лаьцараша. Континента цу даькъа 22 мехкара делегацеш яьхкар революционни Кубай столице актуальни проблема — дешараи къахьегараи йола кхалнаьха бокъо ювцар духьа.

Мексика, Венесуэла, Колумби санна долча доккхийча мехкий а Сен-Винсент, Барбадос, Гваделупа, Мартиника санна йолча кагийча гIайрелгий а викалаша массане а цхьатарраьза болаш соцадир, дукхагIболча бахача наьха гIулакха кIоарга социально - экономически эргалонаш яьчул тIехьагIа мара кхалсагага маIача наха нийсса бокъонаш кхоачаргйоацилга.

Семинаре дакъа лаьцараш шоайла вIаши лоаллаха дадача мехкашкара баьхка бале а, къамаьлаш бе беча меттала дора цар — испански, французски, английски, голландски. ГIулакх миштад аьлча, Карибски форда юкъера гIайреш йIаьххача хана малхбузеневропейски державай доалахьа хиннай (хIаьта цхьаяраш хIанз а я). Цудухьа дукхача делегаткаша трибунера тIахьехар къаман лоIам бахьан долаш лоаттабеча къовсаме кхалнаха хьинарегIа дакъа лацара.

Кхалнахагара хьал миштад геттара дика хьахьокх, масала, диктатор Дювалье-зIамагIвар Iаьдала керте латтача Гаитера гаитянкас Жозет Пьер-Луи йоалаяьча даннеша. Гаитерча кхалнахах 86 процент йоазув-дешар ца ховш ба. Цхьаккха къахетам боацаш боацабу уж. Берах бола кхалнаха бер Iоду ди хьатIакхаччалца йолча хана балхара мукъабовлийтац доал дераша. Ма-дарра аьлча медицински новкъостал доацаш ба баха нах. Керда Iодаьча хIара 100 берах 33 пхи шу даллалца а дахац.

Кхы тоаденнагIа дац кхалнаьха вахар Гватемале а. Цу центральноамерикански мехкара епача викало ТАСС корреспондентаца ше къамаьл деча хана белгалдаьккхар, дукхагIа болча гватемальски кхалнах дукхагIа даьхача а дIаьхийча цIагIа чуотта моттиг нийсъяларга мара балхага кхы даха дог долаш бац. Геттара воча хьал тIа ба масеаза а мехка баьха нах — индейцаш. Шолхонца — социальни а къаман а — дискриминаци тIалоаттаю Гватемалерча индейски клaнаха.

Куберча / кхалнаьха хьал а дацар революци ялалехьа Гаитерча е Гватемалерча кхалнахагарча хьалал толаш. Кубинкаш лоалара баьхар котъяьннача революце. Тахан уж йиза бокъонаш йола общества членаш, социализм хьинаре хьалъераш ба. Кубай кхалнах «тIакхайдаб» хIанзалца маIача наьха лоархIаш хиннача дукхача профессешта. Цар балхаш ду шекара эрз хьокхача, водителаш, гIишлонхой, инженераш болаш. Кубай унахцIено лораяра даькъе болх берех 65 процент кхалнах ба. Хьехархоехи преподавателехи 60 процент ба уж. Массе тайпара ханаш йолча кубинкашта шерра хьайийлла я школай, институтий, университетий наIараш. Пачхьалкхено чIоагIа йоакхо ю береи наьнеи. Кубе сихха дукхагIа хул ясли детсадаши, городашка меттел, юрташка а. Кубински кхалнаьха Федераце председатела Вильма Эспина дийцачох, хIанз республике чакхбоаккхаш латт кубинкай политически культурни боарам дIахо лакхбара тIаберзабаь боккхача лоархIамера болх.

Социалистически мехкашкарча кхаьлнаьха хьало, белгалдаьккхар ше семинаре къамаьл деш кхалнаьха Дунен халкъашта юкъерча демократически федераце генеральни секретара Фанни Эдельман, ерригача планетерча кхалнаьха дегаш урауэттаду шоай бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттабара.

Гаване хиннача семинаро дикка дакъа лаьцар ООН-а инициативагIа Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха шу чакхдоаккхача. Центральни Америкаи Карибски бассейнеи мехкашкарча кхалнаьха духхьашха вIаштIехьдаьннад шоашта дагайоахка дукхха проблемаш вIаши дага а бувлаш духхьашха ювца. Семинаре дакъа лаьцараша къоабалдир дукхха документаш, масала, чилийски кхалнахеи дерригача чилийски халкъон нах боабеча фашистски хунтана духьала лоаттабеча къовсамцарча солидарноста резолюци. Цар хьакхайкадир, империализмана духьала, кортамукъалеи социальни прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабеш бола континента дукххача кхыча мехкашкара патриоташ шоаш хьаллоацаш хилар.

Г. ПЕТРОВ,
ТАСС корреспондент.
Гавана.

КОЛЛЕКТИВА БАРТ—ТОЛАМИЙ ЛАРД

КПСС XXV съезда толамца накъабахара шоай тоорнаш оарцагIъяьхa хьинаре къахьегаш ба Шелковской района «Червленский» колхоза хьайбаш леладераш. ХIаьта дика хьокхамаш я гойт.

Укх шера планагIа пачхьалкхенга 400 тонн шура 520 тонн дулх доала дезаш бар колхозхой. ЦхьоалагIа ноябрь тIакхоачаш пачхьалкхенга ехкар 400,5 тонн шура, 522 тонн дулх.

Хьайбаш Iан чусоцадаьд хIанз.

Уж Iангара дахара кийчо мишта яьй хьажа эггара хьалха шурий - товарни ферме дахар тхо колхоза партийни организаце секретараца Феньева Галина Герасимовнаца.

Ши шу хьалха ера Феньева цу боахаме болх бе. Цу хана колхоза правлене керда председатель а хержар. Во дар колхоза гIулакхаш, къаьстта чIоагIа тIехьабусаш бар хьайбай боахам. Кхоачашъяцар хьайбай продукци яккхара, из пачхьалкхенга йохкара планаш.

Шурий - товарни ферма тIехьайисара бахьанаш дукха дар. Тоъаш бацар дояркаш, бежа Iуй. Ферма коллектива болх вIаштIехьбаккхара дукха йоакхо еш бацар колхоза кулгалхой а специалисташ а. Баьхка хиннаб алийта болгIаш санна бетта цкъа е шозза мара хилацар уж ферме. Цхьаккха бахьан доацаш нах балха ца ухаш, дагадеххача хана болх бите цIаухаш, балха хана корта бохабу малараш мелаш моттигаш нийслора. Ловцца аьлча, дIахо ла йиш йоацаш дола дукха кхоачамбоацараш дар.

Эггара хьалха ферме дикача болхлой коллектив вIашагIйоллара теркам тIабахийтар колхоза кердача кулгалхоша.

Духхьала негIий мара ца бахаш йола «Красный Ударник» яха хутор я колхоза доазон тIа. Цхьаннахьа балха боацаш дукха кхийна маьхкарий бар цига. Хуторе бахача нахаца дийца а дийца дукха маьхкарий хьаийцар цигара ферме болх бе. Цар балхацара моральни материальни безам совбаккхара мероприятеш оттайир, уж Iомабара лаьрххIа курсаш вIашагIъеххар. Ферме болх а беш дешар къонача дояркаша. Хержа професси караерзае къонача маьхкараштa новкъостал деш, хьабеза балха тIахьожам лоаттабеш хIара дийнахьа колхоза правленера е парткомера са хулар ферме. Галина Герасимовнас ше наггахьа мара ди дIадахийтацар къонача дояркашта фу деза, цар мишта болх бу хьажа ца йодаш. Цхьайолча хана ферме бийса яккха езаш а моттиг нийслора.

Шоай болх вIаштIехьбаккхара, Iомабара колхоза кулгалхоша мел йоакхо ю гуш болча маьхкараша низ дIакхоачар дора хьалхашка латта декхараш дикагIа кхоачашде гIертаи. ХIаьта къонача, хьинар долча царна дукха дика гIулакхаш карагI а дувлар.

Ши шу хьалха йиъ комсомолка мара яцар къонача дояркашта юкъе, хIаьта хIанз итт я. Царех комсомольско - кагирхой звено вIашагIъелла. Шоаш хьадер бехктокхаме хеташ, цхьа барт болаш ду. Цудухьа толамаш а доах.

Къахьегама дисциплина телхаераш лац коллективо. Ферма совет гул а яле лоацца къамаьл ду, далийтача гIалатага хьежжа бехктокхаме оз.

— Хьегача къига хьежжа доккхий алапеш эц дояркаша а бежа Iуша а, — йоах Галина Герасимовнас. — Цудухьа ферме мукъаяьннача моттиге балха бахка безам болча наха юкъе конкурс хул. ХIаьта моллагIвар хьа а эцац. Хьалха болх баьча мел дика къахьийгад хьож. ХIанз ферме вIашагIкхийтта коллектива балхаца безам болаши цхьоагIо йолаши я.

Ферма коллектива барт, къахьегама дисциплина чIоагIъяр духьа совето беча балхах а дийцар Галина Герасимовнас.

Август бутт болалуш хилар из. Хьалхарча дийнахьа дукха корта бохабу малараш а мийнна балха ца боагIаш Iийра моша доакъар хьатIахьара колхозо ферма хьакъоаставаь ши тракторист. Из бахьан долаш ах дийнахьа меца лаьттар доахан. Трактористаш балха ца бахкар бахьан гучадаьнначул тIехьагIа цу сахьате заседани а яь, гIалат далийтараш ферме кхыца бахкийта колхоза правленега дехар де соцам бир совето. Колхоза правлене из дехар кхоачаш а дир.

Дукха ха йоацаш балха ца йоагIаш Iийра цхьа доярка. Цун бахьан тахкар. Гучадаьлар балха ара ца ялара дояркай цхьаккха бахьан хилацдоацилга. Цун дош дийцар совето. Хьалха цо дика болх беш хилар а, хIаьта гIалат далийтарах из чIоагIа дехке ялар а дии ца деш, доярка балхара дIа а яьккха тайп-тайпара балхаш де ферме йита соцам бир совето, дика къахьеге тIехьагIа шийна балха тIа юха меттаоттаергйолаш.

Ферме дIакхаьчача эггара хьалха бригадира Думанаев Николая кабинете дахар тхо, из а нийца хьайбаш чулаттача помещенешка хьожаш чакхдовла безам болаш. Яхье котало яьккхача дояркай Абжениева Екатеринай сийна комсомольски организаце секретараца Юльмамбетова Насиятаца цхьана «Молния» арахецаш воаллар бригадир. Даьхача толамашца даькъала бувцар «Молния» тIа яхье хьалха латта дояркаш Капустина Валентина а, Нурмагомедова Мария а, Магазинщикова Люба а.

Хьайбаш чулаттача помещенешка хьажа дахар тхо. Хьайбаш диза дар. ЦIена яр уж латта моттигаш а. Йайха яр чухь. Ферма ерригача помещенешка цхьа корадинзар тхона кизга бIалг боацаш, дика тоаяьяр наIараш, хьаьш. Доахан латтача помещенешка хьалтеха йоакх хьайбаш кхабара оттаяь рационаш, хIаьта хIара дийнахьа цхьан дояркас йоаккха шура дIаяздю графикаш. Царга хьежача гуш да доахан Iан замалахьа чусоцадаьчул тIехьагIа дийнахьа Iаттагара йоаккха шура, сентябрь бутт чакхбоалашеи октябрь беттеи хIара дийнахьа йоаккхаш хинначул дукхагIа йолга.

Хьайбаш леладерий салаIара хьалаш мишта вIаштIехьдаьхад а техкар оаха. ЦIеча уголоке шахматаш, шашкаш, кхыдола ловзараш да, истолаш тIа укх журналий, газетий подшивкаш. Укхаза лаьрхIача моттиге Iодилла улл ферма совета соцамаш дIаязду журнал а.

ЦIеча уголоке хьалтеха доал КПСС XXV съезда толамца накъабахара ферма болхлоша тIаийца социалистически декхараш тIаяздаь плакат. Ферма къахьегамхоша дош лу дерригa хьайбаш Iангара даха, съезд хургйола ди тIакхоачаш пачхьалкхенга 30 тонн дулх, 60 тонн шура йохка. Укх шера цхьоалагIча квартале ежа хинначул дукха дукхагIа я съезда сийна тIадоагIача шера 24 февраль тIакхачалехьа ферма болхлоша йохка лаьрхIа хьайбай продукци.

М. ХАМАТХАНОВ.

Казахски ССР. Карагандински кIора бассейне шерра баьржаб «тысячникий» болам. Иштта оал хIара дени-буси цхьан моттигерa эзар а кхы дукхагIа а тонн кIора боаккхаш йолча горнякий бригадех. Пятилетка йолаеннача хана иззал кIор баккхар рекорд лоархIаш хиннаяле хIанз из норма а хинна дIаэттад.

Бассейна кIор боаккхача 73 участкаех аханел дукхагIа ноаш эзар тоннага кхаьчай. Шахтераш Ленински парте XXV съезда рапорт дала йиш йолаш ба. Пятилетка йолаеллача денз мехка предприятешта дIабахийтаб 6,5 миллион тонн планал совгIа баьккха кIора, цунах 900 эзар тонн совгIа бар укх шера а бохьийташ. Ханал хьалха кхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра пхе шера задани а.

«Михайловский» шахта парторганизаци — болх дика вIаштIехьбоаккхар яха цIи шийх яккхийтарех я. Массехк шера цунна керте латт хьалхе офицер - фронтовик хинна Балбеков Кабыкен. Ткъаь пхиъ шу совгIа ха я из Караганде партийни балха тIа вола. К. Балбеков — парте областной комитета член, городе цIи хеза саг ва. Цун тIема совгIаташта тIакхийттай Октябрьски Революце Къахьегама ЦIеча Байракхеи ордена.

СУРТА ТIА: К. Балбеков «Михайловски» шахта хьалха латта коммунист О. Ишхнели керте латтача участка шахтерашца беседа еш ва. Цу участка хьал хьалха кхоачашъяьй пхе шера план

Г. ПОПОВЕИ Н. СЮРИНЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ФЕРМА СОВЕТ

Цкъа Шелковской района Менжински цIерагIча колхоза шурий - товарни ферме дагадоацар хилар — балха массехк сахьата тIехьа а биса хьабаьхкар трактористаш Г. Калмыкови А. Шиянови. Цудухьа цар кхоачашъяназ шоашта енна наряд, ма-эшша доакъар дIа ца кхоачаш дисача хьайбаша цу дийнахьа дикка кIезигагIа елар шура

Цу гIулакха бехке болча трактористий дош дийцар ферма совете. ХIаьта совето лаьрхIар уж трактористаш балха тIара дIа а баьха ханна мугIарча балхаш тIа бахийта. Колхозе правлене а хьаллаьцар из.

Ши шу да цу ферме совет вIашагIъелла. Совете ба дояркаш, скотникаш, механизатораш. Цунна керте латт хьайбаш леладер Я. В. Кислица. Хан-ханнахьа шоай фермера производственни дешаш дувца гуллу совет. Укх шера 19 заседани яьй цо. Совета юкъебоагIача нахал совгIа цига хул ферма кхыбола хьайбаш леладераш а. Цар заседане шоашта хетар оал, дича бакъахьа хетачох дувц.

Каст-каста менна а болаш балха ухар скотникаш З. Триколичи Н. Григорьеви, дошхана Iунал во дора цар. Ферма совето шийна заседане тIа а бийха бехк баьккхачул тIехьагIа болх дикагIа бе баьлар уж. Цу тайпара болх тоабара цу органо даьр хьахьокха масалаш кIезига дац.

Ше болх беча шин шера дукхха дешаш дийцад ферма совето, дукха лоархIаме дешаш къестадаьд. Ферма коллектива болх вIаштIехьбоахача хьинаре дакъа лоаца орган а хинна дIаэттай из.

Е. ФАРНИЕВА.

КХОАНА—МИХАИЛ ИВАНОВИЧ КАЛИНИН ВАЬ 100 ШУ ДУЗ

Кхоана бIаь шу дуз Михаил Иванович Калинин, Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхени гIорваьнна деятель ваьча дийнахьа денз.

М. И. Калинин йоккха практически опыт йолаш хиннав, халкъа вахар дика довзаш хиннав, цучах «Ерригсоюзни староста» оалаш хинна советски нах боарам боацаш цунах тешаш, цун сийдеш а хиннаб.

М. Калинин — къеча ахархоех ваьнна ва. 14 шу даьлча денз болх бе волавеннав. Ткъо шу даьнна волча хана волавеннав из революционни къовсаме дакъа лаца, хIаьта из бахьан долаш паччахьа Iаьдал цунна тIаккхувш хиннад, дуккхаза набахта чувеххаш, ссылке ахийтав.

1919 шера денз 1946 шера кхаччалца Советски пачхьалкхенна керте лаьттав Михаил Иванович Калинин.

Калинин веннав 1946 шера. Йоккха литературни тIехьале йитай цо, цу даькъе социализм хьалъяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дешаех дола балхаш а дуташ.

СУРТА ТIА: СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Михаил Калинин Кремлерча ший балха кабинете. 1939 шу. АПН сурт.

ЭГГАРА ДИКАГIДОЛА ВАХАР

Ахархо, болхло, революционер. Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени боккхийча деятелех цаI, кагирхошта чIоаггIа уйла тIаяхийта хьехам телар, талант йола пропагандисти публицисти—уж дерригача гIулакхаш цхьана тардеш хиннад иразе 100 шу дизар советски наха 1975 шера 19 ноябре белгалдоаккхаш волча цхьан саго. Из хиннав Михаил Иванович Калинин.

Цун дерригача сакхетаме вахар халкъа, болхлой класса гIулакх бахьан долаш, социализм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсама дIаденна дар. Ткъо шу даьнна Петербургерча Путиловски завода болхло волча ханна ваьннав Калинин революционера халача наькъа тIа—Ленина вIашагIъелла хиннача «Болхлой класс мукъаяккхара тIехьарча къовсама союзе» вахав из.

Ленинца цхьана а по кулгалдеш а дукха болх баьб Михаил Ивановича заводашкеи фабрикашкеи марксистски кружокаш вIашагIйоххара, уж вIашагIтохара новкъостал даьд. Коммунистически партеиа лард йоллача дакъа лаьцад. 1898 шерре а эггара хьалхарчарца вода из цун мугIарашка.

Хьинаре политически гIулакхаш леладарах, стачкашкеи забастовкашкеи дакъа лацарах паччахьа Iаьдалаша цкъо саца дуккхаза а лувцаш чуайхкав Калинин. Цхьабакъда набахта чувеххарахи сибарегIа кхальийтарахи ший дог тийшача уйлан тIара ваьннавац из, кхы тIа а чIоагIденнад пролетариата гIулакх бахьан долаш къовсам лоаттабе лоший лаьрхIаи из хилар. Ше боккъонза кхийна сакхетам чу венача хана Калинина оал: «Идейни, общественни хьаштех диза, хьалхашка латта декхар кхочашдара... тIадерзадаь вахар да лаьттан тIа эггара дикагIдар, эггара сакъердамегIа дар» Уж дешаш хьалхадаьхад коммунистически дог тийша йола уйла цIаккха а — е доккхачоа а е зIамигачоа а — дег чура ялаиза волча сага ший опыто.

1917 шера Октябра деношка парте Петроградски организаце кулгалхоех цаI хиннав Калинин, кхыча ленинцашца цхьана цо юкъарчал доацаш кулгалдаьд буржуазе Iаьдал тIера кхессачеи дунеи тIа эггара хьалхара къахьегамхой паччахьалкхе хьаяра юхь йолаьчеи гера кара а ийца яьча восстанена.

Революци йа яьллинге а парте бехктоккхамеча гIулакха тIа — Петроградски городской управа председателалла вохийт М. И. Калинин. Ший массаза а йолча оамалагIа ховдамболаши йиззаи революционни порядок оттаю по городе, нах продовольствеца Iалашбелга вIаштIехьдоаккх, городской учрежденей болх вIаштIехьбоаккх.

1919 шера марте, Ерригроссийски Центральни Исполнительни Комитета (ВЦИК) эггара хьалхара председатель Яков Свердлов веннача хана В. И. Ленина М. И. Калинин могаваьв цу балха тIа вахийта. СССР хьаьчул тIехьагIа, 1922 шера Центральни Исполнительни Комитета (ЦИК), цул тIехьагIа СССР Лакхехьарча Совета Президиума председателалла хержав М. И. Калинин. Дукха хIама ца эшаш ше валлалца лаьттар из Советски мехка пачхаьалкхени законодательни Iаьдала цу органа керте.

Мехка гIолла дукха лийннав Михаил Иванович. Къаьстта лоархIаме хиннад советски халкъий вежарий цхьоагIо хилацза ярг ца хилар къахьегамхошта дунцар дукха из къамий республикашка ахар. Ондо дакъа лаьцад по дуккхача къамий паччахьалкхе — Советски Социалистически Республикай Союз хьаеча.

Советски пачхаьалкхен гIулакхаш геттара дика вIаштIехьдаха ховш хиннав Калинин. Юкъарчал доацаш по дакъа а лоацаш хьа а яьй, дегIа а ихай социалистически демократи, къахьегамхошха болх керд-керда нах юкъейзаб паччахьалкхенна доал деча. СССР ен РСФСР-ен керттерча закона дукха мугIараши формулировкаши я халкъа президента хьакъал шоашца долаш. Из хиннав 1936 шерара СССР Конституци оттадеча комиссе член а РСФСР Конституци оттадеча комиссена кулгалдеш а.

Халкъаца айхха вувзавенна хиннав Калинин, дика довзаш хиннад цунна къахьегача наьха вахар. ЧубоагIараштa шерра хьайийла хиннай Москверча хIанз Калинина цIи лелаеча проспектерча цун приемне наIараш. МоллагIа саг моллагIа дош дахьаш ва йиш йолаш хиннав укхаза шийга лаьрххIа ладувгIаргдолга а хIаьта, наггахьа санна дехар законни дале, тешшаме из кхоачашдердолга а ховш.

Советски пачхаьалкхечиз керте лаьттачо, Калинина дукха хIама даьд доазол дехьарча мехкашца СССР-о дерттIа, дикача доллахой гIулакхаш леладара, ше гаьнардар гуш, талант йолаш дипломат хилар хьахьеккхад цо. Цун цIерача дувзаденна да Советски Союзаи дунеи тIа боккхагIболча капиталистически мехка—США-неи юкъе дипломатически гIулакхаш оттадар.

Советски кулгалхоша, цу даькъе Калинина а, хьаллацаш хиннаб советски американски халкъий доттагIал могадеш бола США общественни деятелаш. ТIаккха юххера а доттагIал дола советско-американски гIулакхаш леладара идея шийна никъ баьккхаб. 1933 шера США президента Франклин Рузвельта Советски правительствага предложенни еннай юкъе дипломатически гIулакхаш оттадара хьакъехьа. Из предложени Советски правительства хьаллаьцай. Ше хабар юха дохьийташ М. И. Калинина США президентага яздаьд:

«Укх яхайтта шера сийлахьйоккха ши республика — ССР Союзи Америка ВIашагIкхийтта Штаташи — пачхаьалкхенашта юкъе лелача гIулакхий массазара методаш йоацаши цу гIулкхаша царна тела йиш хургйолча гIойленех яьнеи хилар аз массаза а лаьрхIад вIалла а вIаштIехьа доацаши халахета доагIаши. ГIад а ваха, белгалдоаккх аз, Хьа уйла а иштта цу деша тIа сеца хилар...»

...Исторе хинна Iац сийлахьбоккхий нах. Уж вай ханарчарна юкъе а ба, шоай вахара оамалца, шоай идеяшца хIанз бахараштa новкъостал ду цар сийлахьа идеалаш бахьан долаш цар лоаттабаьча къовсаме. Царех ва Михаил Иванович Калинин а.

АНАТОЛИЙ ТОЛМАЧЕВ. (АПН).

М. И. КАЛИНИН — КАГИРХОЕХ

Массаза а леладеш хиннача бIаргсаьнашта юкъе гIолла бездаме бIарахьажар, ира можилг, болхлочун яр санна йола хьекха белажаш — иштa хеташ массаза а советски наьха легашка висав Михаил Иванович Калинин.

Михаил Ивановича къаьстта чIоагIа терко яьй кагирхой, лаккха мах баьб цар, царна кхетам балара дукха хIама даьд. «Кагирхой — из боккъал башха, эггара тIах аьннагIа йола адамлен отряд я, — яьхад цо. — ТIаккха цхьа бахьан доацаш мичад, ерригача революционни выступленешка хьалха латтараш кагирхой хилар... ХIана хул из? Хул, къаьнарча дунен нийсхо ца хилар массаненачул а чIоагIагIа кагирхошта новкъа хетандаь...»

1918 шера кагирхой Коммунистически союз а яь вIашагIкхийттаб Россе революционни прогрессивни кагирхой. В. И. Ленина, комсомола III съезде ше къамаьл деш, къоасталургдолаши кхетадергдолаши белгалдаьд кагирхой декхараш. ДIахо М. И. Калинина дегIаккхийлай коммунистически кхетам баларах йола ленински уйла, цу гIулакха керттера дакъа комсомола а кхоачадеш.

Коммунистически кхетам балара хьакъехьа ше дувцаш, Калинина эггара хьалха белгалдаьхад цун классови маIан. Классашта йийкъача обществера моллагIа общественни гIулакхаш миччa бесса хинна а классови маIан долаш хул. Калинина дагадохийтад «доал деча класса уйлаш доал дара уйлаш я» яхаш дола К. Марксеи. Ф. Энгельсеи дешаш. Советски мехка кагирхошта коммунистически кхетам балара керттера принцип а хинна дIаэттай из положени.

Буржуазни обществе доал деча класса гIойле йолча уйлаша, хетараша, оамалаша хаддаиза воздестви еш хул саг Iоваьча дийнахьа денз ший вахара тIеххьарча деношка кхаччалца. Капиталистически обществе духовно эйп боах кагирхой, хIаьта цкъаза цунах авантюриста атта фос а хул.

Капиталистий доал чIоагIде лаьрхIа бIаьш шерашка шаьрбеш хьабена из кхетам балара духьала кхетам балара ший принципаш оттаю Коммунистически парте.

Коммунистически кхетам дулга, белгалдаьхад М. И. Калинина, массаза а коммунистически обществo хьалъяра тIадерзадаь хила деза, массаза а хаьдда хила деза, къоастам бола декхараш увттадеш хила деза. Михаил Ивановича каст-каста критика яьй хургволча сага шоай тайпарча оагIой хьакъехьа «теори ювцилга», коммунизм хаьдда йоацача дикача кхоаненца дIа а лоархIаш уйла елга дукха дезараштa. Проблемаца цу тайпара никъ лелабар диках сакхувргдацархьогI яхаш доал хеккар морг лаьрхад цо.

Коммунизм хьалъяра лоархIамегIара элемент — къахьегама овсарле лакха хилар. Духхьа из лакхъяр духьа лоаттабу къовсам ба Коммунистически парте къонача тIехьенна кхетам балара даькъе керттерчарех йолча цхьан моттиге дIаувттабаьр. Къахьегамах наха хетараш вай мехка овлангара денз хувцденна дукха хя я. Хьалха эхь долаши халеи лоархIаш хинна къахьегам сийлахьа гIулакх а хинна дIаэттаб. Калинин цкъа белгалдаьккха Iийнавац, къахьегама овсарле лакхъелга массе тайпара могаде дезаш хилар.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара гIулакха М. И. Калинина чIоаггIа уйла тIаяхийтай социалистически доалахьенца лелабеча наькъа. Общественни доалахьен кхом барах коммунистически оамал лаьрхIай цо. «Сона хетачох, — яьхад Михаил Ивановича, — адамий исторе чухь хиннаяц коммунистически яр миссел хIаман хьурмат деш йола общество». Из-м иштта хила доагIаш а да: средстваштa деш дола доал, уж дIаухийтилга коммунистически обществе мара дац хIамаш хьакхолларий кара, тIаккха хIамаш хьакхоллаш вар, хила ма-воагIара, дIаухийтача хIаман кхом дукхагIа беш хул эксплуататорали наьха къахьегам шийна чулоаттабечул.

Цу дешах лаьца Калинина каст-каста доаладеш хиннад Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шера а тIехьа Ленина аьнна дешаш: «Нийсен хьарамле ца еши ,архIа ахча, кхом беш де доал, дер дай ма лела, къоал ма де, къахьегаме чIоагIагIа йола дисциплина лелае, — буржуазе ше эксплуататорий класс хиларах тарра цу тайпарча къамаьлащца ший доал къайлакххьаьча хана революционни пролетареша даха а доагIаш белгадоахаш хинна цу тайпара лозунгаш да хIанз, буржуази дIаьккхачул тIехьагIа, карарча хана аргIанарен керттерех хинна дIаоттараш» (Соч. биззa гуллам, т. 36, оагI. 174).

Кагирхой шоай кхетамга хьежа болх бе Iомабар, общественни рузкъа лорадар — кагирхошта кхетам балара даькъе кхычарка нийсса оттадаьд М. И. Калинина из декхар.

Кагирхошта коммунистически кхетам баларца хиланза даргдоаца керттера дакъа лаьрхIад Калинина социалистически Даьхенцара безам совбоахилга, советски патриотизм дегIакху лилга. Советски патриотизмана еш йола пропаганда, яьхад цо, вай халкъа дIадахача исторех дIахаьда, цун овлашца ювзаяланза хила йиш яц. Ший халкъа гIулакхаш бахьан долаш патриотически доккхал деш хила еза из. Советски патриотизм — вай халкъ дIахо дегIаккхувлаш хьадоаладаьча вай даьй творчески гIулакхаш юкъарчал доацаш шийна чулоацаш я.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара даькъе белггалара моттиг дIалаьцай коллективизм юкъейовларо. Укхаза Калинина дага хиннараш коллективизма теоретически лардаш а йоацаш, коллективизм производствана, быта, общественни навыкий сага гIулакхашкарча кхыйолча сферашта, адамий оамалашта юкъеяхьар, гIулакхий лерех дIахада йиш йоаца дакъа а хинна коллективизм дIаоттаргйола хьалаш вIаштIехьдахар хиннад.

М. И. Калинина кагирхошкара дIадийхад коллективизм лелае шоаш Iомабенна ца Iеш, хаьддача масалашца коллективизни балха эффективнегIа йола способаш гойтилга а, цун эффективноста бахьаний анализ елга а.

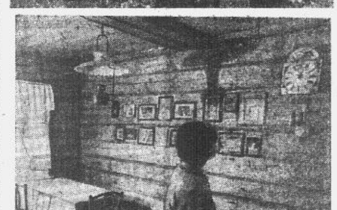
«МоллагIча бакъахьарча балха беркате фактор» оалаш хиннад Михаил Ивановича кагирхошта культура Iомаярах. Цу процессе а иштта хьалха баьнна баха беза кагирхой, къаьстта а цар хьалха латта отряд — комсомол.

«Комсомольцаша хьаувттабе беза инженераш а, техникаш а, агрономаш а, литератораш а, живописцаш а. — лоацца аьлча, цхьаккха дакъа диса йиш яц комсомоло чу ца лоацаш».

Кагирхошта коммунистически кхетам балара уж керттера лостамаш тахан а тIехьа шоай лоархIам бовнза да.

Владимир ЕГОРОВ. (АПН).

Калинински область. Верхни Троица яхача юртара М. И. Калинина ЦIа-музей: ЦIен-музее чура че.

А. ОВЧИННИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМ

Галашка хьалводача новкъа Нестеровская яхача станицана тIехваьлча наькъа йисте латт керда хьаллаь капитальни гIираш. Цхьан мугIарагI дIалатта кхоъ помещени дIакхоччанай «Путь к коммунизму» яхача колхоза шоллагIча фермана. Ферма чулостадаьча кэш гоннахьа чIаргаш теха карт а яь латт дIайийнача баьца аьлах детта аргIаш. ГIожа доакъар кхоачам хиллал Iалашдаьд, фермана гаьна йоацаш бетонах яьча траншеяшка кхо эзар тонн совгIа силос йоалл.

Коа ваьлча гуш да хьайбаш леладераша шоай фермана дика доал делга. Хьайбаш фега арадоахача моттигаш а помещенеш а цIена, лостам баь я. ВIалла доакъар дилладий - теаьнна, цIена я хьаьшта гонахьа. Кхом беш, хьурмат деш дIадехк укхаза доакъар. Цул совгIа боккха теркам тIабохийт хьайбаша дикагIа дуаргдолча тайпара, дуккхагIа шура лургйолча тайпара доакъар дIадехкара.

Iуйрийна гранулаш енначул тIехьагIа, хIаьта уж хIара бежана 4 килограмм лу, Iанарца тоадаь денна ча хIама юхе ца юташ дуъ хьайбаша.

Халкъа хицо йоах: «Iатта шура метта тIа я.» Гранулаш еххэ йолаелча денз шура хьаьнагIа хилар, хIаьта хIара Iатта шура тIа а техай. ХIанз доаркаша дика кхетаду гранулах кийчдаь доакъар мел дика да. ХIара дийнахьа йоаккха шура дIаязъю журнал хьа а дийлла зоотехникалла дийша волча ферма учетчика Балаев Махьмада Юсупа хьахьекхар ферма коллектива карагIдувлараш.

Деттача доахана 24 группагара шера яккха еза 915 тонн шура яьккха яьннай. Сийлахьбоккхача Октябра цIей деззди хьатIакхоачаш ферма коллективо колхоза правленеги парткомагеи рапорт делар шура яккхара шера план кхоачашъярах. Хьайбай продукташ дукхагIа яхара яьржача социалистически яхье доккхий толамаш доахараш дукха ба ферме. ДикагIбараш хьехабеш учетчика эггара хьалха цIи яккхар доярка Чебатаева Антониннай. Укх шера хIара IаттагIара шура яккхара социалистически декхараш тIеххоачашдаьд цо хIанзале. Цул дукхагIа шура яьккхай «Знак Почета» яха орден лелаеча доярка Ичиева Баянтас, Айдамирова Сабара, кхыбараша. Октябра цIей тIакхоачаш шера планаш кхоачашъяь дукха ба ферме.

Пятилетка чакхйоалача шера хьайбай продукташ дукхагIа яхара яьржача социалистически яхье коталонаш йоахаш хьайоагIа дукххача къамех латта ферма коллектив кхаь кварталагIа колхоза Сийлен доска тIа я.

Хьайбай продуктивность лакхъеча, Iаьсий ухахцIена, онда долаш хьалкхедеча боккхача лоархIаме ба скотникий болх. Ферма цхьоалагIча корпусе болх беш ва скотник Алехин Василий Михайлович. Ший декхараш тешшаме кхоачашдеш хьавоагIача цун цIи Сийлен доска тIа дIаязъяь я. Дика болх бу скотникаша Литвиненко Ивана, Лосев Михаила.

Хаддаиза хьайбай продуктивность лакха доаттаяра боккхача лоархIаме да племенной, осеменаторий болх дерттIа лелабар. ЦаI етт Iахар ца битара тIаерзаяь я ферма специалистий, хьайбаш леладерий уйла. Цудухьа хIара 100 Iатта тIехьара дукхагIа Iаьсий кхедара колхозе хьалхара моттиг лелаю цу ферма. ХIара Iаса доккха бежан а хинна дIаотталца йоагIа йоакхо еш дика Iунал ду хьайбаш леладераша. Укх шера хIара 100 Iатта тIехьара 90 Iаса кхеде дош деннад цар. ХIаьта из декхар кхоачашде уж хIанз гарга а ба.

Iаьсий онда даллалца хьалкхеде дукха къахьега деза. ХIанз ялх бутт баланза 230 Iаса да ферме. Керда хьалъяьча сийрдача помещене латт уж. Царна Iунал деш я дуккхача шерашка йоккха опыт Iотъь Голенко Надежда Павловна. Цо царна дика доал делга гуш да. Дийнахьен буси хIара Iасилга 520—530 грамм дулх тIакхет. Из хул планагIа доагIачул 120 — 130 грамм дукхагIа.

Хьайбаш леладерий къахьегама, вахара хьалий йоагIаш йола йоакхо еш колхоза правлене, партийни профсоюзни организацеша доаркашта скотникашта къахьегамах кхы а алапи телара керда система оттаяь. Из дIайовзийтай хьайбаш леладерашка.

ХIара итт ди, бутт, кварталчакх массазза яла балха итогаш ю ферме. Итогех хьахинар хIара болхлочоа дIадовзийт.

КПСС XXV съезда накъаболхаш ер шу чакхдалале планал совгIа паччахьалкхенга 150 центнер совгIа шура йохка лаьрхIад ферма болхлоша. ХIара доярка доа деннад хьалха тIанйшача социалистически декхарел совгIа съезда сийна 100 килограмм шура яккха.

Т. АРЧАКОВ, спецкор.

ПРИМОРЬЕ САЛАIАР

Дальни Востока къулбехьене, Приморски крае, хIара шера ахкан - гуйран замалахьа салоI цига бахача нахах ах миллион хила мегараш. Царна тIаккхет Приморья малхбузехьа ядача областашкара а хIаьта иштта Гьнарча Къилбаседера а уха кхы а массехк эзар саг. ХIаранена паргIатонаш дукхагIа хилийтар духьа салаIара индустри хьалъяьй Приморье. Цо шийна чулоац санаторий, салоIача цIеной, хин станцей, туристически прокатнии спортивнии базай, наькъаи экскурсешкеи ахара бюрой сеть.

Приморски краерча здравницаша каст-каста Iаьржача форда йистаца ялараштца къовс. Цудухьа Дальни Востоке бахача наха тIа-тIа дукхагIа лов шоай моттигерча курорташка салаIен дарба деи. Краерча дукккача промышленни объединенеша бIаргчача шера болх бергбола шоай доалахьара санаторешпрофилакторешь хьалъю. Предприятей чотах хьалъю уж, хIаьта профессиональни союзий чотах делаю. Болхлошед гIулакхерча нахеи 5олх чакхбьнначул тIехьагIа сарахьза а лоI, дарбаш а дайт укхаза шоашта. Цар гIулакха да укхаза паргIата цIенош, заобаш ду кабинеташ, опытни медицински персонал.

Дальневосточникашта эггара дукхагIа деза салаIара тайпа — туризм. Цунцара безам буъ Приморски крае бахача 100 эзар хила мегача наха. Царна юкъе кIезига бац тайге гIолла наькъаш делга, лоамара доагIача хиш тIа гIолла байдаркаш хеххилгеи плоташца делилгеи. Походаш йолча хана тохкама балхаш ду цхьаболча туристаша - спортсменаша. СССР Географически общества моттигерча отделенешта новкъостал а деш.

Отпускаш а йиша сакъердаьхача дуккхачар, прокатнии спортивни базашкара шоашта мел эшар хьа а ийце, шоай безам болчa метте чьытараш Iотох. Чьытарий бIарчча городкаш корайогIа Приморьерча Iаламо хозьяьча моттигашка — Тайжача океана, долхача хиштт, Iамашта йисте. Укхаза хоза ч чкъьарий лувца, грибаши комараши яха, сайренашка йоагача цIераштa юхе хапаш яха безам бараштa.

Къахьегамхоша салоIилга вIаштIехьдаккхара тоъал дукха ахча хьахец. 1974 шера алхха профессиональни союзий Приморски краевой совето санаторно - курортни учрежденеши салаIара базашь хьалъяргеи делаяргеи дIаладийтад 12 миллион сом. Укх шера цу гIулакхашка дIалохийтаргда 14 миллион сом.

Виталий СОЛДАТОВ, АПН корреспондент. Владивосток.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ХЬАЙБАШТА ХУЛАЧА ЛАЗАРЕХ

Тимпани (бежан деста) хиннача бежана эггара хьалха хула белгало я бежан сиха дестар, къаьстта Iинжарилг дола аьрда оагIув. Цу лазарах цамогаш хинна бежан сатем байна хул. Доакъар ца дуаш, хий ца молаш юхадувл. ХIаьта нох ца хьекхадеш соц. Цу лазарах дийстача хьайбана сиха дарба ца дича леш моттигаш нийслу.

ДукхагIдолча даькъе тимпани хул доккхача хьайбашта, жена, наггахь гаьзарашта хул. Бежана дестар хилча хьем ца беш ветеринарни лорага сиха хоам бе беза. ХIаьта лор хьакхаччалца хьалхара новкъостал де деза укх лохе дувцача тайпара. Цамогаш хинна бежан IиндагIе дIаоттаде деза. Цул хьалхашкара коган латта моттиг айенна хилча дикагIа да. Цамогаш хиннача хьайбана кIежъяьккха 2—3 литр мерза шура гIойлен хул. Иштта 500—1000 грамм глауберови тух дошадаь 1—2 литр хий, 15—12 грамм нашатыpни спирт теха 1 литр хий моладича дарбана хул. Нагахьа санна из дича а дестар юха ца дужаш кхы а совдоалаш хуле бежан хьал-Iо доладалийтаро гIойле ю.

Чура фо арадалара, бежанга Iинщанг даккхайтара дика новкъостал ду Iинжарилг долча оагIорахьа кулг хьакхаро, баге а гIоттаяь мотт дIа-хьа озаро. Дестар долча хьайбашта дарба ду яхаш, мехкдаьтта, креолин, иштта кхыйола хьаж йоагIа хIамаш хьекха мегаргдац. ХIана аьлча новкъостал ца дарал совгIа урс хьакха дезаш моттиг нийсъелча цу бежана дулх мехкдаьтта, хьаж йоагIаш хул Из дулх даа йиш йолаш хилац. Лор тIакхаччалца оза Iотта йиш яц, хIана аьлча из харцахьа йодаш нийслу.

Ховш да тимпани дукхагIча даькъе бIаьсти хулалга. Цхьабакъда хьайбаш леладара зооветеринарни бокъонаш телхаеш хилча из шера керте хул. Хьайбаш дестарах лорадеш Iунал де декхарийла ба скотникаш. Доажо ца дезача доахан доажадича хатараш хул. Масала, укх шера августе бокъо йоацаш люцерна йийнача доажадарах Шалински района Ленина цIерагIча колхоза 240 етт дестар хинна цамогаш хилар, царех 45 Iатта урс хьакха дийзар. Сунженски района Кирова цIерагIча колхозе укх шера кхойттлагIча сентябре йохкаенна буракаш ювярах 47 бежан тимпани хинна цамогаш хилар. Кхы дарба ца хулаш 15 бежана урс хьакха дийзар. Иштта хьал тIа хилар Грозненски района «Атагинский» совхоза доахан, цига пхеннена урс хьеккхар.

Вай республика хьалашка хьайбаш тимпани яха лазар ца хилийта тхир, йис йиллача хана, е догIа дийлха тIаьдза йолча хана люцерна тIа, клевера тIа доахан доажаде мегаргдац. Иштта дьгIенашка доахан доажаде деза моттиг хилча Iуйрийна дIалахкале а сайрийна чудерзадича а кIезига декъа доакъар дилла деза. ДикагIа да Iуйрийна тхир дожжалца доахан дIа ца лахкар. Варьенна йол, талха буракаш яхка мегаргьяц. Лаьтта илла тIунъенна е йоачан хинна тIоала а яь тIаккха гIораяь йол кегаяь лоэсар яхийта е яшийта еза.

Лоамаи дьгIенашка даьжа гурахьа цIаннйрзача хьайбашта чIоагIа безам бахе юъ буракаш, кабуца лордаш, жом, кхыдар. Дукха ца дуийташ цунах лораде деза хьайбаш. Ха деза лакашка Iаж, хоатол эттача а из лазар хьайбана хулаш хилар. Цудухьа из тайпа доакъар аьта дала деза.

Хьайбаш леладераштa ха деза, моша доакъар диа кIезига ха яьппачул тIехьагIа мара хий моладе йиш йоацилга. Нагахьа санна тимпани яхача лазарах бежан тоаделча хьалхарча цхьан-шин дийнахьа меца дита деза.

Вай лакхе йийца зооветеринарни бокъонаш телха ца а еш дерттIа кхоачашйоча хьайбаш цу цамгарах лораде торо хургья.

Б. ДИКАЕВ, Нохч - ГIалгIай НИВС воккхагIвола Iилман болхло, ветеринарни Iилмай кандидат.

КЪАХЬЕГАМО ДАЬККХА СИЙ

Сатоссаш латтар, Гоаспо меттара хьал а гIетта, бераш сома ца даха дагахь кулг хьаькха ший барзкъаш хьа а лохьдаь, сиха уж тIадийха колхоза бригадагахьа, лоа цIувзадеш волавеннача хана. БIаьстанга техника кийчъеш вар механизатор. «Универсал» яха къаьна трактор яр Гоаспойга хиннар. Бакъда цу дийнахьа а цхьаь валла вийзанзар цун тракторах. Цун тIехь-тIехьа вахар бригаде Бахьаудин — Гоаспой воккхагIвола воI. Цецваьлар из ше дIаккхьчав а алале ший кIаьнк цига нийсвелча.

— Дади, хIама ма алалахь сога,—йоахар Бахьаудина,—со венав хьона новкъостала...

Борд-бордагIа велакъежар Гоаспо. ЧIоагIа гIалвахар из воIа ший професси езалларах.

— Дика да хIаьта кIаьнк, — аьлар цо.

— ЙIайхача вагIа хье ца кхете, сона новкъостал дергдах Iа тахан.

ЧIоагIа гIадвигар Бахьаудин цу дешаша. Даьна нийса хIана бац аьнна болх бир цо цу дийнахьа. Дика кхетар из цхьанна йолча оатхалех агрегатех. Ший да — къаьна механизатор нецвоаккхаш тохар цо машинах кулг.

Да дукха ваханзар. Хала ха яр из дезала доал тIадисача зIамигача сага. ХIаьта а воханзар Бахьаудин. Ди-буйса ца къоасаи болх боа цо. Ца ховрхьахьехаш, дешаца а гIулакхаца а новкъостал деш бар боаккхагIбола новкъостий. Ше а хьинаре къахьегаш вар. Цун дика гIулакхаш белгала а доахаш дукха ха ялале сийлен грамота елар цунна. Цу шерре а ВЛКСМ-а мугIарашка дIаийцар.

...1961 шера ше ваьча хьамсарча ТIой-Юрта цIавоагIа Бахьаудин. Бера хана из дукха лийча ГIалмий, цхийтта шу хьалха иххача новкъа, ше етташ хинна голаш етташ малхбузеи оагIонгахьа дIаухаш дар. БIарчча ди дIадихьар Кодзоева цу дийнахьа хий йисте вагIаш. ШоллагIча дийнахьа «Октябра 40 шу» совхоза директора тIавахар из, балха дIаэца аьнна. Раьза хинна дIайийцар кулгалхочо, механизатор. Цун къахьегама книжкага, совгIаташка хьежача специалисташа цунах звеньевой вир. Шоайла дийца а дийца хьажкIаш лелаеш йола звено елар Бахьаудинага. Опыт йоккхагIйолча механизатораша, боахама специалисташа дагавоалаш, агротехнически болакъонашца «доттагIал» долаш къахьегарах цун вIаштIехьдаьлар хьалхарча шера планаши социалистически декхараши кхоачашде. Дика толам баьккхар цо шоллагIча шера а. Шаккха а диццургдоацаш белгал хилар Кодзоевна 1963 шу: хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача ше лелаеш хиннача 250 гектарах хIаране тIара 67,5 центнер хьажкIаш яьхар. Из цу хана республике эггара лакхагIа бола хьоккхам бар. Шейниа хьахиланзар уж толамаш. Низи, хьинаря ца кхоdеш дукха къахьега дийзар звеньевой хьажкIаш кхееш. ДукхагIа мел йола ха ший кхай тIа йоаккхар.

— Цу тайпа толам хьалхагIа а баккха йиш йолаш хиннабартха, — йоах Бахьаудина. — Бакъда, доагIача бесса кхашта Iунал даизар. Вешта кхы тIа балха говзал а янар. Хьалхарча шерашка тхоай хинна гIалаташ нийс а деш Iунал дир оаха. ХIара гектара тIа 15 тонн кхоачийташ органически удобренеш тайсар. Массанахьа а дехханзар оаха кхо.

Цу шера денз, хьажкIаш дукхагIа кхевра йолча резервахи цIи хезача хьажкIаш лелаеча Лебеденко опытахи бизза пайда а эцаш дIабихьар оаха тхоай болх.

Вокх шера а баьккхар Бахьаудина звенос боккха толам. Йокъал лаьтта йоллаше а хIара гектара тIара 45 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуя вIаштIехьдаьлар цар. Иштта дика толам баьккхар 1972 — 73 шерашка. СССР вIашагIъелла 50 шу дузача шера къахьегама лакха мах беш «Знак Почета» яха орден елар цунна. Ховш ма-хиллара чIоагIа хала хилар ахархошта ер шу. Ялат дIадийна дукха ха ялале денз тIадам догIа божанзар. ХIаьта болхама кхаш хий дехкаш а дац. Бахьаудина ший мел йола говзал, хьинар, низ тIабахийтар хьажкIаш хьалкхеяра. Шийна яхь лелаеча хьажкIаш лелаечунца Даурбеков Ювсапаца яхье ваьнавар из, хIаьта цул тIехьависа йиш мича яр. Шозза маккаш даьхар, кхозза культиваци йир аммиачни селитра а тохаш. Цул совгIа оасара духьала гербицидашца обработка йир. Агротехнически бокъонаша дIадеххача бесса хаьнахьа чьхдаьхар уж балхаш.

Боахаме эггара дикагIа дар Бахьаудина «Одесская-10» сортах йола 200 гектара тIа дIайийнача хьажкIий кха. Боахама кулгалхой, новкъостий тешаш бар цо ший социалистически декхараш толамца кхоачашдергхиларах. Кодзоева дош деннадар хIара гектара тIара 35 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуя. Дош кхоачаш а даьл.

Ший дaь професси еза а енна цунца болх беш ва цун воI Башир. Даьна новкъостал деш ва из. Механизатор хила лерхI Башира а.

Пачхаьалкхено лакха мах бу Бахьаудина къахьегама: ткъаьх сийлен грамота я цунна, «РСФСР дикагIвола хьажкIаш лелаер» яха значок. Укх шера новкъосташа районни Совета депутаталла хержав Кодзоев Гоаспой Бахьаудин. ЦаI общественни мероприяти чакхъялац боахаме юрта цо дакъа ца лоацаш.

1973 шера ленински Коммунистически парте мугIарашка дIаийцав Кодзоев. Иштта къахьегамца ший сий даьккхад ТIой-Юртарча хьажкIаш лелаечо Кодзоев Бахьаудина.

А. САГОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

МАССАЗАРЪЯР САННА ЙОАЦА МОДА

Укх таргIарча хана мода чIоагIа эргаяг ма йиш аьнна кхы хIама дац дIахо хувцалуш яле а. ХьатIадоагIача шера модин хургда аьнна хеташ да сага куц доакхаши гIовн кеп хоза хетийташи дола барзкъаш. Цу тайпара вывод е мегаргйолаш яр югославски столице хиннача Дунен халкъашта юкъерча текстила, кийчача барзкъий, трикотажа, кога кIирса ярмаркага хьежачул тIехьагIа.

16-газлагIа Белграде хиннача ярмарке дакъа лаьцар дунен 15 мехкарча 500 совгIча предприятеш фирмош. Из вIашагIъедлараша лийрхIар 1976 шера бIаьстан юхьеи аькхи могаеш йола моделаш гойтилга дар. ХIаьта а Iалаьмате дукхача стендаш тIа яр иштта дукхха Iай дувхадеча барзкъийи кога гIирсеи моделаш а.

Модана юкъе хиннача эгтара чIоагIагIа долча хувцамех лархIа мегаргдолаш да укх тайпара хIамаш: кхалнаьха кочамаш, полтош, юбкаш йIаьхъеш я (10 сантиметр гонал IойIаьхагIа хургья уж), туфлейи маIача наьха ботинкайи бухьигаш ирду, хIаьта кIоажош лакхагIеи диткъигагIеи хул.

ХIара денна лелае лаьрхIараш санна, иштта девача деношка лелаю а дукхагIйола моделаш белгалйоал лаьрххIа кхыкъача мугIаращца. Полтоши жакеташи хозъю боккхача мугIош дIатIадегIача кисашеи. Iодахийтача кулгий дIоахкала йIаьха я кхалнаьха жакеташ, хIаьта пхьешаш кIеззига лоацагIа ду. Юха а модана юкъейоагIа шарф хьаьча материалах шийх эдла чачакх а уллаш йола йIаьха шарфаш. Духагаьара шорал кIеззига кот а долаш йола полтош паргIатта шод беш е аьшка кIаьгаш доахкаш дола тIехкараш а хьерадеш лелаю.

Юха а эгтара чIоагIагIа лоаркIаш долча кIадех да габардин, твид, даьрен зипеи крепаш. ДукхагIа къердаш да сийрда доаца бесаш: жовхара бесса-баьццара, цIе бесса - моакха, сийрда - мора, мора, доше-бесса, хIаьта иштта аьшка бесареи террокотови, хьадхагIа а санна модин долаш дус чIегилг йола кIадаш, къаьстта а массазара шотландка.

Ярмарке хьокха оттаяь дукхагIа йола кхалнаьха туфлеш йIаьхо кеп йолаш, цхьа бахьан вед даь бовхьаши лакха тIадегIа кIоажоши долаш яр. «Халахета дезац кхалнаьха туфлеш юха а паргIата йоацаш хулар аьнна. Цунна де хIама дац. Мода ма йий из,— аьнна йовзаш йолча кога гIирса керда моделаш арайоахача «Центротекстил» яхача югославски фирма болхлочо Никола Януниджича «Вечерне новости» яхача белградски газета ше интервью луш. — ХIаьта а 30-ча шерашка шерра иржа хиннача кхалнаьха Iалаьмате готтача, «щимми» яхача туфлешта вай юха тIагIоргда мотташ вац со».

Ала деза, югославски столице баха нах а цига баьхка хьаьший а чIоагIа ярмаркана раьза хинна хилар. Цунна тешал ду, кхы мел дар дIадаьлча а, 7 дийнахьа цига 200 эзар совгIа саг вена хилара. Деррига а лаьрхIача ши миллиард динар совгIа маьхаш даьд ярмарке.

Л. ДЫМОВА. (ТАСС).

Белград.

ЛЕШ ЛАТТА РЕЙН

IажагIа бос а увш Iаьржача, кизга санна шаьрача пленко, шаво санна, дувладалийтад додa хий. Кхыметтел хьеккача михо а торкадац из. Паркхаш санна бердашта тIакхолладенна латт во хьаж йоагIа Iзжаг Iа бесса дохк. Сатийна я: е хи тата а, е берда йистерча кIотаргашта юкъе оалхазарий гIар а яц хозаш. Вахар доацача хин тIехен тIа хIама дац цхьац - цхьаццанахьа хьалтIабувла хи кIалхара булкъаш, гIарацен татацен араеттача колдий кIеж мара...

Из, мичара, Iилман - фантастически е приключенчески романа оагIув яц. Иштта да хий Гинсхайм яхача юрта йистера, Шварцбах яха хи товтол Рейнах дIакхетача моттигера гаьна доацаш додача цхьан говна чура. Лабораторешка гучадаьккхад, хи чурча колдя тоннаца килограмм совгIа цинк, 800 грамм никель, 770 грамм цIаста, 100 грамм тIехтоксични кадмии иштта ртути, хIаьта иштта кIезигагIча боараме дукха кхы тайпа химикалеши минералаши йоахкаш хилар.

Юкъерча Рейна бассейне, Эссена лаьттан тIа Франкфурти Висбадени яхача гордашта юкъе я низ бола химически промышленность. Укхазарча комбинаташа хий цIенде хьалдаьча гIирсаша лерттIа цIендац доахьаж доаллача отходашца бIехдаь хий. Цул совгIа, дукххача предприятеша, дохьаж доаллача отходашца хиш бIехдеча промышленникашта гIод тохара кхерам тIатувссашехьа а, царна духьала касткаста судебни процессаш ешшехьа а, укх тIеххьарча хана Iалам лорадара хьакъехьа ФРГ даь соцамаш, цхьанца бахьанаш а доахаш, кхоачашдац.

Тайжа доагIа Рейн а цул говнаш а хIанз бIеха хьаж йоагIа, специалисташа деча тешалагIа, Малхбузен Германе эггара дукхагIа дохьаж доалла цIала а хинна дIаэттад. Цхьабакъда уж цIендара проблема ше чоалхане яле а, унзареча, хIаьта, гучох, Iоддаленначара кхоачалуча кхачалца «германски хиний даьна» кхерам тIатувсача, вIалла гаьна ца доалаш хургдолчунца нийсйича цхьаккха дош доацар да. Мола хий цIендарга бода мах дунен тIа цхьанна а мегте бац Рейна гонахьарча городашка миссел беза. ХIаьа а, кранагIа хьадоагIа хий мала йиш йолаш дац укхаза, дохьаж мича доал аьнна дог а тийша. Цу гонахьа ядача цхьайолча городашка магистраташа арайоахача циркуляраша могаду Рейна чура даьха чкъаьрий даара гIулакхха юхаозалуш хулга.

Рейна юкъерчен лохерчеи доакъошка анализаша хьахьокхачох чIоагIа кхерам тIатоссаш геттара кIезиглуш латт кислород: хин цхьан литрала лоархIаш кхо миллиграмм. Нагахьа санна массехк кIира хинна кислород цу боарамал кIезигагIа хуле, ше цIендалара низ дIабаргба цул (кислородца тоъарах йовш йола белггалара бактереш я цига керттера яраш). Ше дийна доллашехьа а дохкадала доладургда хий, тIаккха хий цIендара мел дика хиларах пайдана хургьяц фильтраш.

Европерча дегIадаьхкача капиталистически мехкашкарча мехкдаьтта энергетикон цунах хьадаьннача мехкдаьтта химеи хIанзле а биологически Iоажал тIакхоачаьй Рейна. ХIанз мехкдаьтта энергетикана меттел хьаотташ латт атом. Хьалха хиннача гIулакхий опыто, гучох, кIезига Iомабаьб предпринимателаш.

Малхбузехьарча Европа капитализмана гучадоалаш доагIа гонахье лораяра дешаш къаьст-къаьстача пачхьалкхений доазонел чухьа меттел, дунен халкъашта юкъерча масштабе а къоастаде низ боацаш шоаш хилар. Укх гурахьа хIанз кхозалагIа гуллу Рейна гонахьарча пачхьалкхений — ФРГ, Франце, Голланде, Швейцаре — «Рейн экологически кIалхара даккхара проблемашта хетаяь конференци. ХIаьта а, Боннера политически зем боахараш дог тийша ба, из а, хьалхагIа хиннараш санна, цхьаккхха хIама ца деш чаккхъяргйолгах. ХIаране шошоай капитала хьашташ хьал а лоаттадеш «барт вIаштIехьбоаккхача оагIоний» вIашдухьаленаш дIайоахалургйоацаш хиннай «Рейнски хица кулгаш дулаш ба» швейцарцаш. Альпашкара IодоагIа хий шоай мехка доазонел чухьа даьппачул тIехьагIа бIехдаланза хул яхаш хьа а кхайкадеш. Шоай химически металлургически промышленность форда йистаца гIолла хьалъуллача голландцаша йоах, керттерча даькъе мола хий хьайнидеш дола IодоагIа хьарсам цIендара йоакхо е езараш из бIехдаь немцийи французаши ба. ХIаьта цар шоайла цхьаккха дича а барт вIаштIехьа балац: французски викалаша йоах, Эльзасе тух доаккхаш дIакъеста хIамаш Рейна чу ца тувса кийча дар тхо (Страсбурга районе форда чура дар санна дира хул рейнски хий цкъаза), цхьабакъда, нагахьа санна Малхбузехьарча немцаша а, шоай аргIанна, цхьаккха я ца юташ ерригача Рейна йистерча химически заводашка хий цIенду гIирсаш хьалдой. Из вIалла лергах а кхетап Боннерчарна. Хина йисте гIолла малхбузенгерманский французский атомни электростанцеш хьалйича цунна тIакхоачаргйолча «йIовхала Iоажалах» вIалла хIама ца хьоахадеш Iийча гIойленагIа хет «Рейн кIалхара даккха гIертараш»: е Бонн а, е Париж а кийча яц хий шелдара хиланза даргдоаца гIирсаш хьалдара ахча гIахеца.

Лоаппа аьлча, хабар мара кхы хьахулаш хIама дац. БIаргагуча леш латт «Рейна да», хIаьта планагIа хий цIенде биъ мехко чаккхъна оттаяь мероприятеш, каьхата тIа йисай. ХIанз деш дола къамаьл Рейна тIа гIолла лелача кемаш тIа, уж доагIача хана кIалхарча хи уж кислород чуухийтаргда къаьстта установкаш оттаяра хьакъехьа да. Цхьабакъда, компетентни специалисташа хетачох, цо Рейна новкъостал дергда вала воаллачох кислородни гIайбилго дер, миссел...

Н. ПОРТУГАЛОВ, АПН соб. корр.

Бонн.

Республика берригача къахьегIмхоша санна, реакци низашта духьала къовсам лоаттабу Чиле патриоташ хьаллоац ГДР кагирхоша. ТIема - фашистски хунтас лелаю репрессеш соцайир, берригa политически лийца нах мукъабахар дIадех цар.

СУРТА ТIА: Берлине — нахага кулгаш яздайташ латташ.

ТАСС фотохроника.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КУБЕРА ХОАМАШ

НУЭВИТАСА КЕРДА ГIИРСАШ

Нийсача, горизонтал эра а баьнна дIабодача наькъатIа долх тхо. Шинна а оагIорахьа теркаш латт шекара эрза баьццара пен. Юкъ-юкъе моттиг мукъа ют цо бIарг ма кхоачча ягIача цитрусови сома гаьнашта. Юххера а дIакховч тхо часовойш санна юкъера лаккха урагIъяха ягIаш королевски пальмаш а йолаш латтача дукхача паркий баьццарча гIана юкъе йоаллача Нуэвитаса. Цхьабакъда городо шийна иий хозалца тIаэза Iац безам.

1959 шерара революци хилале хьалхагIа моцали къели яр цу чу. Шера кхаь бетта, шекара эрз чуэпа безаш хилча мара болх бацар цига бахача наха. Вокх юхейисача хана болх лехаш баьнна лелаш хулар. Дийша нагахьа саг вацар цхьаннагIа а. Цудухьа тамаш а яц: ерригача районе юкъера школа цаI мара яцар.

ХIанз городеи цунна гонахьарча районашкеи 123 юххьанцареи 8 юкъереи школа я, цига деша дагIа 17 эзар совгIа бер. Университета филиал а хIара шера юрта боахама эзар гаргга специалист кийчвеш. 1976 — 1980 шерашка пхе шера планагIа алхха юрташкахьа хьалъе лаьрхIад кхы а 30 юкъера школа.

Цхьабакъда Нуэвитаса къаьстта дегаоидле я республика юрта боахама Iалаьмате чIоагIа эшаш йола химически удобренеш арахеца комбинат. Шера цо арахец 200 эзар тонн аммиачни селитра 35 эзар тонн карбомити. Из гигант хьалъяьй Советски Союзо новкъостал а деш. Укхаза ерригa а хIана яц аьнна йола техникеи обордуовании советски производства я.

Парте райкома дунеи халкъашта юкъерча бувзамий отдела начальникаца Милтон Арангоца къамаьл хилар тха, комбината хьакъехьа дувцилга дийхар оаха цунгара.

— Из комплекс, — йоах Арангос, — мехка керттерча даькъе шекара эрзи цитрусови соми кхебеца Камагуэй яхача провинцеца боккхача лоархIаме я. Предприяти хьалъеча дакъа лаьцад Кубай массе миIнигерча болхлоша, инженераша, техникаша. Цара дукхагIбараш Советски Союзе дешаш хиннаб. Советски специалисташа новкъостал даьд комбинат хьалъе, оборудовании нийсъеча дакъа лаьцад.

1974 шу доладеннача юххье а тIехьа цхьана социалистически декхараш тIайийцалар: Кубай Коммунистически парте I съезд белгалъякккхара Сийлахь - Йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дузаш продукци арахеца. Цудухьа кастта мехка кхашка дIайохийтаргйолча аммиачни селитра эгтара хьалхара тоннаш арахийцар 17 октябре.

Комбината парткома секретараца Эктора Родигаца комплекса территоре тIа гIолла дIадолх тхо. Доккхал деш дувц цо комбината коллективо доахача толамех, предприяте перспективаех. Массе оагIорахьара хьахоз агрегаташа цхьан ашарагIа беча балха тата, хIаьта а территоре тIа бIаргагуш цхьаккха саг вац: ерригa производство автоматизаци яь я.

Радигос чIоагIа раьза хинна дувц шоай опыт кубинокн доттагIашта дIателача советски специалистий балха хьакъехьа. «Йиззача бокъонагIа ала йиш йолаш да тхо, — белгалдоаккх цо, — Нуэвитасе хьалъеш латта удобренеш комбинат СССР-ан Куба Республиканеи юкъе вежарашха цхьана леладеча гIулакхий керда масал да аьнна.

ДIахорча пхе шера хIанзза болх бе йолаенначa комбината лалла хьаоттаргъя цхьаьккха, шера 600 эзар тонн, вешта аьлча шийл хьалхагIа болх бе йолаеннaчоул кхозза хIана хецац аьнна дукхагIа удобренеш арахецаргйола комплекс. Из болх бе йолаялийтарца Кубай юрта боахам бизза Iалашбаь хургба дайн мехка удобренешца.

В. СПАССКИЙ, АПН корресп.

Гавана.

Город Ташкентерча микроконденсаторий заводе, лоацца аьлча «Миконде», искусственни хрусталь хьае йолаяьй.

Мехка дукхача предприятеша новкъостал даьд «Миконда» из хрусталь арахецача: хIанзара оборудовании ейтай, чертежаш, образецаш кийчъяьй. Опыт йола мастераш заводе хьа а баьхка стеклодувийч гранильшикийн говзал болхлошта дIаIомаеш хиннаб.

Вежарашха йолча республикай опыт къонача производствана сихагIа техника караерзаяра накъаяьлар: хьалха массехк шера караерзаеш хиннар цхьан шера караерзайир. «Миконда» керда продукци СССР-е а доазол дехьа а сихха езаелар. Алхха укх цхьан шера ехкай цо кхо миллион сома хрустальни изделеш.

СУРТА ТIА: инжепер-технолог Мухмудова Насиба хрустальни изделей кердача образецашка хьожаш я.

Н. КЛЮЧНЕВА сурт. АПН.

ТЕЛЕФОН

Аххана лоаца бийса, Город тхьайса улл. Цхан цIагIа телефоно гургал техар. Сахьата тIа а хьежа, трубка хьалъаййир фусам-дас... «Фу хиннад хьогI ах бийса ма-яьшкайий»,— аьлар цо ше-шийна.

— Моаршал да хьога. Фу деш ва хьо? — йист хилар телефон техар.

— Тхьайса уллар-кх!

— Сона наб кхетац, хьоца къамаьл де безам ба са.

«Вовзаш вола сат ма-вий ер» — йист хинна халахетар де карагIдаланзар цуна. Iуйрийна де мегаргдола къамаьл дар телефон техачо даьр. Набарах ваьккхачо мочхал а доахаш жоп телар шийга деча хаттараш.

Иштта «лоархIаме къамаьл» хинначул тIехьагIа кхы наб ца кхеташ Iуйринга ваьлар Анатолий Степанович, са лаIанза волаш балха а вахар.

Цхьан учреждене телефон техар аз. Аз хаьттача моаршала духьал «фу ях Iа?» аьлар сога. Моаршал юха хаьттар аз. ТIаккха «Кхы де хIама доацаш ва хьо?»—аьнна трубка Iойиллар. Цох халахетар а хинна, из малий хьажа вахар со. «Ший йист хиларга хьежжа, сибата а нийрча хургья-кх из» аьнна хетар сона. Бакъда трубка хьалъийца йоI бIаргаяйча цепваьлар со: геттара хоза къона йоI яр из.

— Мухьмад везар сона, — телефон техар аз.

— Вац.

— Кастталашха хургвий из?

Трубка Iойиллар, аз аьнвар дIа а хазале.

— Юхатехар аз телефон.

— Вац аьпнадеций хьога...

Телефон адамашка кхаьча доккха беркат да. Бакъда эздел доацача нахага кхаьчача хала хетар ду цо.

Д. КАРТОЕВ.

Баркал, шоана

ХЬАМСАРА РЕДАКЦИ! Аз дехар ду шуга шоашта вIалла а бовзаш боацача наха, цIенача дег тIара гIулакх даьча город Назранерча «Электроинструмент» завода комсомольцашта шоай газетага гIолла баркал алар. Электросверлилкана оатхалаш яйта сона аьнна дехар деш аз письмо яздаьдар заводе. ХIаьта укх деношка аз хьайнар уж. Сай дехар кхоачашдаьча цу кагийча наха баркал ала хоза дешаш корадац сона.

Шоай продукци нийцачарна оатхалаш яхьийта декхарийла яц завод. ХIаьта а сона комсомольцаша яйтай уж. Аз дег тIара баркал оал цу кагийча наха, иштта заводa ерригача коллективa. Сона хетачох къона тIехье кхеяра дукха дика хIамаш карагIдувлаш коллектив хила еза из.

Цу коллективо КПСС XXV съезда сийна тIайица социалистически декхараш толамца кхоачаш а деш нийслагIча пятилетка тIеххьарча шера къахьегама доккхий толамаш лахар лов сона.

В. БИРЮКОВ, г. Красноярск.

Редакцегара: новкъост Бирюкова письмо денaчул тIехьагIа «Электроинструмент» завода кулгалхошца къамаьл дича хайра из дика гIулакх карагIдаьннараш комсомола комитета секретарь Поташева Антонина Петровнаи цун заместитель Арчаков Къамболата Назири хилар.

ТИБЕРДИНСКИ ЗАПОВЕДНИК

Керттерча Кавказски дукъа къилбаседехьарча босешка яьржа улл Тебердински пачхьалкхен заповедник. Юкъе гIолла Теберда яхача хиво хоададьча лап форма дага а йохийташ, заповедни зоно чулоац 82 эзар гектар моттиг. Заповедника территорех 95 процент форда тIехеи тIара хьалйистача ши эзар совгIа метр лакхача улл (эгтара лакхагIъяр — 4040, эгтара лохагIъяр — 1260 метр).

Цига ша уллаш 100 совгIа моттиг яр ужжал хила мегаш лакхача лоамашта юкъера Iамарчи Iалаьмате дукха кхурхолгаши да. Климат кIаьда я — шийла фо дола ахкеи дIайха, дукха лоа дола Iаи, хIаьта из белгалйоакх цу моттигашкарча флорои фаунои. Заповеднике тIайоала хIамаш массаза а ца хулча тайпара бе-бе я. Ша тIа уллача моттигашта лохе тIайоал ширача третични замалахьара хIамаш — понтийски рододендрон, колхидски палуб, дарбан лавровишня. Берашка гIолла гаьнна хьалчувахача, листача попа хьуна юкъе нийслу шаьрача ара тIаювла ковыли типчаки, хIаьта вIалла гаьна ваха а ца везаш цигтача тIайоал къилбаседехьара комараш, черника, брусника, толокнянка. Укхазарча 1175 тайпарча зизай овлаех 186 Кавказе мара тIадоалаш дац. Уж эндемикаш оалараш да.

Укхаза мара нийслургбац малхбузенкавказски хьах, лоамаь москал, кавказски улар. Массаза а цига хулаш йолча букъа тIехк ярех лоархI специалисташа 137 тайпа. ХIаьта бIаьстан юхьеи гурахьеи хьаьший гучабоал — 80 тайпага кхаччалца арахьара тIадаьхкаи дIа-юха ухеи оалхазараш.

Тебердински пачхьалкхеи заповедник хьайича денз (1935 ш.) кхозза хIаца хинналац аьнна дукхагIа хиннад кавказски хьахаш, сернаш, улараш, тетереваш. 1914 шу хьатIакхоачаш фу хоададаьдар укхазарча зебрай. ХIанз уж заповеднике 500 совгIа я. Доккхий да кавказски саьрчий Iулаш а, хIаьта дукха ха йоацаш а тIехьа цу хьайбай укхазара фу хьалад яхаш ма дарий.

Тебердински пачхьалкхеи заповедник — из Iилма - тохкама учреждени я. Цун керттера болх — лоаман даьгIенаши хьунаши лоаяреи юха меттаоттаяреи способаш лохилга. Дунен халкъашта юкъерча биологически программагIа заповеднике тохкамаш ду Iилмахоша. Моттигерча специалистаца халланза бувзам лоаттабу дунен тIарча 50 совгIча Iилма-тохкамеи лакхерчеи дешара заведенеша. Укхаза кийчъяьй, масала, ший фух йолча хьалхагIа хиннача Корееи Китаереи яьнарел дарбанна 1,5—2-зза дикагIа йола женьшень кхеяра агротехнически методаш. Из нагтахьа мара нийслуш йоаца дарбаи буц хьалхагIа Кавказе цIаккха а хиннац.

Юххера а, туризмаи альпинизмаи центр санна йовзаш я Тебердински заповедник. Заповедни моттигашка гIолла чакхйоал цхьайола маршруташ. Цхьабакъда массазаръяраш санна йола лоамарча хьуний, субальпийски, альпийски ландшафтий дукхагIйола участкаш, естественни боарама - бустама законаш толха ца далийтар духьа, массава а чувахa йиш йоацаш дIакъайлай.

— Хьокхама лаьрхIа йитай, —дохтIабовла ловраштa дуж заповедника Iилман болхлоша.

Галина ГЕРАСИЧЕВА, АПН корреспондент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХАЙЧА САКЪЕРДАМЕ ДА

«Хи кIалхарча «Одиссея» сатувсараш

Массаза а яхар мо «Хи кIалхара Одиссей» оалаш вола Жак Ив Кусто кердача экспедице вода. ХIанз водаш Санторин яхача гречески гIайрен районе, фаьлгаца ювцаш хеза Атлантида лаха.

Хьаллеи Iоаи гобаьккха йоахкаш вулканех хинна гIайрешн гIайрелгаши йолаш, Афинера къулба - малхбоалехахьа 225 километр Эгейски форда юкъе йоалла Санторин яхача гIайрен район даим шийна археологий теркам тIаозаш хиннай. Уж гIайреш диъ эзар шу хьалхагIа, минойски цивилизаци тоаялара дIахора иикъ а бехкаш, укхаза Iалаьмате чIоагIа мохк агар бахьан долаш хьахиннай аьнна хеташ да. Архипелага тIабийрза хинна теркам къаьстта дукхагIа хийнаб Санторине оахкамаш деш хиннача гречески археолога Спирос Мринатоса ше Атлантида хьайийллай аьнна хьакхайкадаьчул тIехьагIа.

— Соах лаьца аьлча, — йоах Кустос, — со хIанз укх сахьата шира цивилизаце тIема, дуй, торгови центр йолаш хиллара хьакъехьа цхьаккха тайпа керда теори арайоаккхаш вац, Iалаьмате дукхача хоамехи хетарехи ког гIорталга а еш, болх бе безам болаш ва.

Укх гаргарча хана Санторина гоннахьарча форда бух а хIаьта иштта цхьан Атлантиде чухиннай аьнна хеташ йолча хи къалхарча вулкана кратер а тахка волавала безам болчу ва гIорваьнна океанолог. ХIанз укх сахьата Iилмахошка хьакхаьча хIама яц шаьра хьагуш моаккхаза лагIай хьацапера боса оагIош а йолаш 1963 шера даьха кратера сурташ мара.

Эгейски форда юкъерча гIайреш тIа йолача экспедицела дакъа лоацаргда Кусто директор а волаш йолча Монако Океанографически институто ерригача персонало а хIаьта иштта эгтара кердагIа араяьннача электронна оборудованеца кийчъяьча цун ерригача хи кIалгIолла лелача шоай тайпарча лодкайи батисферайи флото а. Iилман экспедици болх кинопленка тIа боаккхаргба, хIаьта цул фрагментех вIашагIдохка лерх «Атлантида лохаш», «Средиземни форда ганзаш» яха кинофильмаш. ХIанзле а уж фильмаш эца безам болаш я дунен тIа йоккхагIйола телекомпанеш.

Экспедице тохкама балхаш хьатIадоагIача шера июль боалцца хургда. «Форда тIарчеи геологически тохкамаша тхона новкъостал дергда, — йоах Жак Ив Кустос, цу районе ширача замалахьара цивилизаци мел тоаенна хиннай а Атлантидаца цун мел бувзам хиннаб а ха. ХIаьта из дикагIа йовзара тхо, шеко йоацаш, тIадугаргдола хоамаш тхоа хьа а кхоачаргда.»

В. ВОЛКОДАВ. (ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30—Заградник. СССР Московски художественни академически театра «Гургал беттача сахьата йола соло» яха фильм-спектакль. 14.05 — «Йоккха гIишлош хьалъечара балха денош» яха кинопрограмма. 15.05 — Босбола телевидени. «Вайна Iалам доизаргда». 15.25 — Пушкина проза. 16.25 — Босбола телевидени. РСФСР заслуженни артиста Третьякова дIаоала скрипични пьеса. 17.00 — Калинин ваь 100 шу дизарга. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Экрано доттагIий вIашагIтох». 19.00 — «Котало» яха полевая почта». Передача дIахьу Советски Союза турпала, йоазонхочо Карповс. 19.30 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленина цIерах йолча центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР чемпионат. 22.10 — Босбола телевидени. «Неждановой улицагIа». Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.30 — Ладонщиков. «Къаьнача ножа къайле» яха тенакий республикански театра спектакль (гIалгIай меттала). 18.15 — «Йистевланза йола репортаж» яха документальни фильм. 18.30 — Нохч-гIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.50 — Вай низ доттагIаленца ба. Нохч - гIалгIай литературацара интернациональни мотиваш. Философски Iилмай кандидата Туркаева выступлени. 19.00 — Киносюжет. 19.05 — Дунен халкъашта юкъера обзрени (нохчий меттала). 19.20 — «Лоаман Iуйре» яхача альманаха обзор (гIалгIай меттала).

19 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Тхоца хьаде, оаха санна хьаде, тхол дикагIа хьаде. «Германски Демократически Республикера передача. 10.25 — Босбола телевидени. «Неждановай улицагIа». 14.00 — «Токарь» яха телевизионни документальни фильм. 14.25—Михалков. «Ленина музее». 14.55 — Советски законий лардаш. «Советски Iаьдала органаш а Советски Союза управлени а». Цхьоалагiа передача. 15.25 — «Трясогузка эскар» яха берашта дола художественни фильм. 16.45 — «Iилма—тахана». 17.15 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 17.35—КПСС XXV-ча съезда даха хьакъ долча тайпара накъа гIоргла. «ХIара дийнахь хьинар долаш къахьег». ВЛКСМ обкома инструктора Сатуева выступлени (нохчий меттала). 17.50 — Киножурнал. 18.00 —Юртара вахар (нохчий меттала). 18.30 — «Ерригсоюзни староста. «Калинин ваь 100 шу дизарга. 19.00 — Босбола телевидени. «Тахан ракетни эскареи артиллереи ди да». Стратегически лоархIам болча ракетни бIун керттерча командующе, СССР оборона министра заместитела, эскара инарала Толубко выступлени. 19.15 — Босбола телевидени. БIухошта дола концерт. 19.45 — Босбола телевидени. «Къилбаседера нускал» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Мехкарий. 22.50 — Босбола телевидени. «Спортлото» тираж. Йистеяьлча кердадараш

II ПРОГРАММА

17.15 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 17.30 — «Юртара горизонташ». 18.00 — Кердадараш. 18.15—Босбола телевидени. «Самукъане ноташ». 18.30 — Документальни фильм. 18.45 — Хоамаш, реклама. 18.50 — БIаьстанга дика кийчо е. «Техникана ремонт яр мишта дIадода». (гIалгIай меттала). 19.00 — Ленински гварди. «Михаил Иванович Калинин. «Телевизорашка хожарий заявках (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш лоадама йоачаи а йоацаш, къилбаседа а малхбузера секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 0—5, Грозне 2—4 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, къулба - малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна а дийнахьа а 3—8 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответствен бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

Заказ № 7332.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.